

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Kaisa Immonen

”SE TULI PUSKISTA” – NUORTEN KOKEMUKSIA VANHEMPIEN
ERON VAIKUTUKSISTA LASTEN ARKEEN

Opinnäytetyö
Tammikuu 2019

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2019
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Kaisa Immonen

Nimeke: "Se tuli puskista" -Nuorten kokemuksia vanhempien eron vaikutuksista lasten arkeen

Toimeksiantaja: Pohjois-Savon Lape-hanke/ Ensikotiyhdistys

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lapsen arkeen. Tutkimusongelmat olivat vanhempien eron vaikutukset asumisjärjestelyihin, vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin, vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan sekä vanhempien eron hyvät ja huonot puolet.

Työ on laadullinen opinnäytetyö, jossa aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä. Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua. Kohderyhmänä olivat 18–20-vuotiaat lukion 3.–4. vuoden opiskelijat kahdessa lukiossa.

Suurin vanhempien eron aiheuttama muutos oli mahdollinen muuttaminen. Samalla oli vaihtunut myös päiväkotitai koulu ja kaverit. Lapsen elämän kannalta merkittävin muutos sosiaalisissa suhteissa oli etäytyminen toisesta vanhemmasta, yleensä isästä. Vanhokavereiden jääminen ja uusien kavereiden saaminen on myös ollut merkittävä muutos lapsen elämässä. Kouluun ja vapaa-aikaan vanhempien erolla ei ollut suurempia vaikutuksia. Joillakin oli esim. vanhempien riitely aiheuttanut koulunkäyntiin motivaatio-ongelmia ja väsymystä. Joillain oli muuttamisen takia päättynyt entinen harrastus mutta toisaalta muuttaminen on mahdollistanut myös uusien harrastusten aloittamisen. Vanhempien eron hyvänä puolena nähtiin sosiaalisen piirin laajentuminen ja monipuolistuminen uusien kavereiden ja perheenjäsenten kautta. Vanhempien onnellisuus nähtiin myös vanhempien eron hyvänä puolena. Vanhempien riitelyn loppuminen koettiin hyvänä puolena. Vanhempien eron huonona puolena oli pidetty isästä etäntymistä ja vanhempien riitelyä sekä vuoroasuvilla kahden kodin välillä kulkemista.

Kieli
suomi

Sivuja
Liitteet 5
Liitesivumäärä 5

61

Asiasanat
erolapset, vaikutukset, arki.

THESIS
January 2019
Degree Programme in social services

Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +350 13 260 600 (switchboard)

Author
Kaisa Immonen

Title
It came from bushes -Youth experiences of the influences of parent's divorces on children's daily life

Commissioned by Lape-programme in Pohjois-Savo region and woman's shelter society of Kuopio

Abstract

The purpose of this thesis was to find out how youth experienced the effects of parent's divorce on their daily life. There were four researchproblems: Influences of parent's divorce on housing arrangements, influences of parent's divorce on social relationships, influences of parent's divorce to children's school and freetime and also the advantages and downsides of parent's divorce.

This was a qualitative thesis. Material was collected by using online survey. Material was analyzed by using tematising. Target group were legal age pupils of two high school.

The biggest change caused by divorce is potential moving to a different place. At the same time there could be changes also in children's school and friends. The biggest change in relationships is distancing from the other parent, usually father. The changes on friend-relationships are also significant for a child. Parent's divorce hadn't big impact to school and free time. Some youth experienced tiredness and motivational problems because of parent's arguing. A few stopped their old hobby because of the parent's divorce and moving. Parent's divorce has caused to someone tiredness and motivation problems. On the other hand, moving allowed someone to start a new hobby. Expansion and diversification of the social circle are some of the advantages of parent's divorce. Disadvantages of parent's divorce are distancing of other parent, arguements of parents and moving between two homes.

Language
finnish

Pages
Appendices 5
Pages of Appendices 5

61

Keywordsⁱ
divorce-children, influences, daily life

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Vanhempien eron moniulotteiset vaikutukset lasten elämään	6
2.1.	Eroaminen nykyisin	6
2.2.	Lapsen arki	7
2.3.	Eron moniulotteiset seuraukset	9
2.4.	Vanhempien riitely lapsen silmin	12
2.5.	Lapsen oikeudet erotilanteessa	14
3	Aikaisemmat tutkimukset	16
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	17
4.1.	Toimeksiantajan kuvaus	17
4.2.	Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä	18
4.3.	Laadullinen tutkimus	19
4.4.	Sähköinen kysely aineistonkeruussa	21
4.5.	Aineistonkeruu tässä opinnäytetyössä	23
4.6.	Kohderyhmä	24
4.7.	Aineiston analysointi	25
4.8.	Aineiston analysointi tässä opinnäytetyössä	27
5	Tulokset	28
5.1.	Eron vaikutukset asumisjärjestelyihin	28
5.2.	Eron vaikutukset sosiaalsiin suhteisiin	30
5.3.	Eron vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan	33
5.4.	Vanhempien eron hyvät puolet	34
5.5.	Vanhempien eron huonot puolet	36
5.6.	Neuvoja vastaavassa tilanteessa olevalle lapselle	38
6	Johtopäätökset	40
6.1.	Eron vaikutukset asumisjärjestelyihin	40
6.2.	Eron vaikutukset sosiaalsiin suhteisiin	42
6.3.	Eron vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan	44
6.4.	Vanhempien eron hyvät puolet	45
6.5.	Vanhempien eron huonot puolet	47
6.6.	Neuvot vastaavassa tilanteessa olevalle lapselle	49
7	Pohdinta	51
7.1.	Luotettavuus ja eettisyys opinnäytetyössäni	51
7.3.	Työelämäyhteys ja jatkotutkimusaiheet	57
	Lähteet	59
	Liitteet	

Liite 1: Tutkimuslupa

Liite 2: Kirje rehtoreille

Liite 3: Saatekirje oppilaille

Liite 4: Sähköisen kyselylomakkeen kysymykset

Liite 5: Esimerkki aineiston analysointi-polusta

1 Johdanto

Suomessa tapahtuu avio- ja avoeroja suhteellisen paljon verrattuna muuhun Eurooppaan. On arvioitu, että vuosittain jopa noin 30 000 lasta elää perheessä, jossa vanhemmat päätyvät eroon. (Forsberg & Ritala-Koskinen 2018, 9.) Yleisesti ajatellaan, että eroista on kaksi tarinaa eli molempien vanhempien omat versiot. Nämä versiot voivat poiketa paljonkin toisistaan. Samalla unohdetaan, että erosta on kolmaskin versio. Lapsen näkemys siitä, kuinka asiat menivät. Se on yhtä tärkeä versio, kuin aikuistenkin versiot. Monet vanhemmat saattaisivat yllättyä, jos he saisivat tietää, kuinka asiat menivät lasten näkökulmasta. (Wallerstein, Lewis & Blakeslee 2007, 120, 123–124.) Vanhempien eroamisen tavalla on suuri merkitys lapselle. Jos ero tapahtuu nopeasti ja yllättävästi, niin on todennäköistä, että ero jättää joskus kauaskantoisiakin vaikutuksia lapsen elämään. On tärkeää muistaa, että lapsi näkee ja kokee eron eri tavalla, kuin aikuinen. Aikuiselle ero on usein ratkaisu ja joskus jopa helpotus onnettomaan tilanteeseen. Lapsille vanhempien ero voi olla järjetön ajatus, eivätkä he näe sitä ratkaisuna ongelmiin. (Kääriäinen 2012, 38.) Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena tuoda esille juurikin tämä kolmas versio, lapsen näkemys siitä, kuinka vanhempien ero vaikutti lapsen arkeen.

Aihe on ajankohtainen, koska lapsenhuoltolakia ollaan uudistamassa. Hallitus on tehnyt esityksen lapsenhuoltolain uudistuksesta. Uudistetussa laissa otettaisiin entistä paremmin huomioon vanhempien erotessa lapsen osallisuus häntä koskevissa asioissa sekä säädettäisiin erilaisista lapsen kuulemisen menettelyistä. Uudistetussa laissa huomioitaisiin entistä paremmin myös tapaamisoikeuden toteutuminen sekä vieraannuttamisen ehkäiseminen. (Oikeusministeriö 2018.)

Minua kiinnosti tehdä opinnäytetyö aiheesta, joka liittyy jollakin tavalla eroauttamisen osa-alueeseen. Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä oli LAPE -hanke ja Kuopion Ensikotiyhdistys. Sekä LAPE -hankkeen että Kuopion Ensikotiyhdistyksen kehitettävänä toimialana on juurikin eroauttamisen osa-alue. Toimeksiantajan puolelta tuli ajatus siitä, että olisi hyödyllistä selvittää nuorten kokemuksia

vanhempien eroon liittyen. Koulukuraattorit kohtaavat työssään monia eroperheestä tulevia lapsia ja nuoria, jotka saattavat oireilla vanhempien erosta johtuen. Kouluikäiset lapset ovat päivät koulussa, joten luonnollisestikin heidän oireilu voi näkyä ensimmäiseksi koulussa. Aihetta on tutkittu aikaisemmin paljon mm. psyykkisestä näkökulmasta. On tutkittu lasten ja nuorten kokemuksia ja tunteita vanhempien erosta. Asiaa on myös tutkittu paljon vanhempien näkökulmasta, lasten ja nuorten kokemusten kartoittamisen jäädessä vähemmälle. Toimeksiantajan kanssa tulimme siihen tulokseen, että tässä tutkimuksessa en keskity niinkään nuorten tunteisiin, vaan tarkoituksena on selvittää, kuinka vanhempien ero on muuttanut nuorten konkreettista arki-elämää.

2 Vanhempien eron moniulotteiset vaikutukset lasten elämään

Tässä opinnäytetyössä ei ole merkitystä sillä, onko vanhempien ero tapahtunut avio- vai avioliitosta. Vanhempien eron myötä tulee lapsen arjessa joka tapauksessa tapahtumaan muutoksia, joten vanhempien siviilisäädyllä ei tässä tapauksessa ole merkitystä. Tässä opinnäytetyössä puhun lapsista tarkoittaen kaikenikäisiä lapsia ja nuoria, jotka ovat vanhempiensa lapsia. Eroperheistä puhuttaessa tarkoitan perheitä, joissa vanhemmat ovat eronneet.

2.1. Eroaminen nykyisin

Yhä useampi pariskunta päätyy tänä päivänä eroon. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2016 oli 13 541 eroon päätyntä avioliittoa kaikista solmituista avioliitoista. Määrä on suuri, mutta se on kuitenkin hieman pienempi (398) kuin edellisenä vuonna. Vastaavasti vuonna 2016 solmittiin 24 4646 avioliittoa. Ensimmäisistä avioliitoista eroon päädyttiin 39 %:n todennäköisyydellä. Vuonna 2016 kaikista avioeroista oli 69 % eroja, jotka tapahtuivat ensimmäisessä avioliitossa. (Tilastokeskus 2017.) Iso osa (40 %) avioeroista tapahtuu lapsettomissa perheissä. Vuonna 2011 tapahtuneista avioeroista noin neljännes on tapahtunut perheissä,

joissa on ollut 1 tai 2 lasta. Avioeroista noin 10 % on tapahtunut perheissä, joissa on 3 lasta. Loput noin 4 % on tapahtunut perheissä, joissa on 4 lasta enemmän. (Väestöliitto 2012.)

Yhden vanhemman perheiden sekä avoparien perheiden määrä on kasvanut tasaisesti viimeisen 20 vuoden aikana. Viime vuosina yhden vanhemman ja avoparien perheiden lukumäärä on kuitenkin pysynyt suurin piirtein samana. Vuonna 2014 on kaikista perheistä ollut 18 % sellaisia perheitä, joissa on ollut äiti ja lapsi tai lapsia. Vastaavasti isän ja lapsen tai lasten muodostamia perheitä on ollut vain 3 %. Avoparin muodostamia perheitä on ollut 19 % kaikista lapsiperheistä. (Tilastokeskus 2014.)

Eroaville vanhemmille ja perheille tarjotaan kunnissa erilaisia eroauttamisen palveluita. Kuntien omien palveluiden lisäksi myös oikeuslaitos, seurakunnat sekä järjestöt ja yritykset järjestävät eroauttamisen palveluita. Eroauttamisen tavoitteena on auttaa ja tukea eroavia vanhempia sekä varmistaa lapselle ihmissuhteiden ja turvallisen kasvuympäristön säilyminen eron jälkeen. Paikallisista palveluista saa tietoa kaikkien eroauttajien yhteiseltä foorumilta: www.apuaeroon.fi. Lastenvalvojan tarjoamat palvelut ovat yleisin eroauttamisen muoto. Perheiden on mahdollista saada myös oikeusapua tai keskusteluapua tilanteeseen perhe-neuvonnassa tai perheasioiden sovittelussa. (Pruuki 2017a, 168–170.)

2.2. Lapsen arki

Lapsen arki koostuu monista eri tekijöistä. Lapsen näkökulmasta arki määrittyy hyvin paljon eri toimintaympäristöjen kautta, jotka ovat koti, päiväkoti tai koulu sekä harrastukset. Ne ovat lapselle sekä fyysisiä että sosiaalisia toimintaympäristöjä. Arki koostuu lapsen toiminnasta näissä eri toimintaympäristöissä. Alle kouluikäisille lapsille ja pienemmille koululaisille on arjessa tärkeää kotona vietetty aika perheen kanssa. Isommalla koululaisella kodin ulkopuoliseen arkeen sisältyvät esimerkiksi koulu, kaverit ja harrastukset. Isompi koululainen alkaa viettämään kasvaessaan yhä enemmän aikaa kodin ulkopuolella harrastusten ja kaverien parissa. Mitä pienempi lapsi on, niin sitä isompi merkitys on perheellä ja

kodilla. Mitä isommaksi lapsi kasvaa, niin sitä tärkeämmäksi muodostuu kodin ulkopuolinen arki. (Lindfors 2011, 24, 32.)

Koulu on yksi tärkeimmistä kodin ulkopuolisista kasvattajista lapsen elämässä. Koulussa opitaan tietoja ja taitoja elämässä selviytymistä varten. Se on myös merkittävänä tekijänä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Koulu on tärkeä toimintaympäristö lapselle sosiaalisten suhteiden kannalta. Opettajat, kivat kaverit ja hyvä ilmapiiri ovat tärkeät tekijät positiivisen sosiaalisen oppimisympäristön muotoutumisessa. Näin muodostuu hyvät ja mielekkäät edellytykset opiskelulle ja oppimiselle. (Lindfors 2011, 29.)

Lapselle on tärkeää, että hän tuntee olevansa ainutlaatuinen yksilö ja hyväksytty muiden joukossa. Lapselle tärkeä ryhmä koostuu yleensä muista samanikäisistä. Kaverisuhteet voivat olla tilannesidonnaisia. Lapsella voi olla eri kaverit koulussa, kotipihalla tai harrastuksissa. (Jarasto & Sinervo 1999, 89–90.) Kaverisuhteiden tilannesidonnaisuus on hyvä asia esim. vuoroasuvien tai isää tapaavien lasten ja nuorten kannalta. Lapsilla voi olla eri kavereita äidin luona ja eri kavereita isän luona. Salmivalli (2005) muistuttaa, että ystävyysuhteiden tehtävät vaihtelevat eri ikävaiheissa mutta niiden merkitys on tärkeä jokaisessa ikävaiheessa. Ystävyysuhteet ja vertaisryhmään kuuluminen ovat erittäin tärkeitä etenkin nuoren kehittymisen kannalta. Yksikin hyvä ystävä voi toimia suojaavana tekijänä perheessä esiintyvien ongelmien kielteisiltä seurauksilta. (Salmivalli 2005, 37, 42.)

Harrastukset ovat lapsille erittäin tärkeitä. Vapaa-ajalla kehitetään erilaisia taitoja, arvoja ja arvostusta. Vapaa-ajalla opitaan erilaisia harrastuksissa tarvittavia taitoja mutta myös vuorovaikutustaitoja, itsenäistymistä, ryhmässä toimimista sekä oman elämän hallintaa. Harrastukset auttavat arvomaailman rakentamisessa kuten esim. vastuullisuus, suvaitsevaisuus ja häviämisen sietäminen voi kehittyä harrastusten kautta. Harrastukset ovatkin lapselle yksi merkittävimpiä kasvattajia kodin ja koulun rinnalla. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen, & Vilén 2003, 205–206.)

Tänä päivänä erilaiset viestintäkeinot ovat tärkeässä osassa lasten ja nuorten suhteissa (Jarasto & Sinervo 1999, 92). Sähköinen media ja kulutus on korvannut

isovanhemmat ja pihapiirin. Nuorten elämässä korostuu tavaroiden, kokemusten ja palveluiden kulutus. (Aaltonen ym. 2003, 85–86.)

2.3. Eron moniulotteiset seuraukset

Vanhempien erolla on moniulotteiset ja pitkäkestoiset vaikutukset lapsen elämään. Sopuisakin ero aiheuttaa luonnollisesti epätietoisuutta tulevaisuudesta sekä uudenlaisia jännitteitä perheenjäsenten välille. Vanhempien ero voi aiheuttaa suuria muutoksia lapsen elämässä, kuten toiselle paikkakunnalle muuton ja koulun vaihtamisen. Erilaiset perhe- ja vuosijuhlat voivat aiheuttaa vanhempien eron jälkeen haasteita. Lapsen tai nuoren suhde toiseen vanhempaan ja hänen puolen sukuun voi vaikeutua tai katketa kokonaan. Vanhempien eroon voi pahimmillaan liittyä päihde- tai mielenterveysongelmia, perheväkivaltaa tai taloudellisia vaikeuksia. Joissaikin tilanteissa, esimerkiksi perheväkivaltatapauksissa, vanhempien ero voi kuitenkin tuoda helpotuksen lapsen tai nuoren elämään. (Aapola-Kari 2012, 8–9.)

Lapsenkin on tärkeää tietää, tapahtuuko hänen arjessaan muutoksia. Lasta kiinnostaa tietää, missä hän tulee vanhempien eron jälkeen asumaan, missä sisarukset asuvat tai täytyykö hänen vaihtaa koulua. Aikuiset päättävät tällaisista lapsen arkeen liittyvistä asioista, mutta myös lapsen mielipidettä olisi hyvä kuunnella. (Taskinen 2005, 143.) Vanhempien päätöksiä eron jälkeisestä lasten arjesta ohjaa laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361). Sama laki ohjaa vanhempien päätöksiä erosivatpa he avioliitosta tai avoliitosta (Koskinen, 2016). Vanhemmat päättävät lapsen huoltoon, asumiseen ja tapaamiseen liittyvistä asioista (Finlex 2018). Lisäksi he päättävät lapsen elatukseen ja luonapitoon liittyvistä asioista. Lapsi jää tavallisimmin asumaan toisen vanhemman luokse ja tapaa muualla asuvaa etävanhempaa. (Väestöliitto 2018.) Eron jälkeen lapset useimmiten jäävät asumaan äidin luo ja tapaavat isäänsä. Ajan myötä tapaamiset saattavat harveta etenkin, kun nuoren elämässä kaverit tulevat tärkeämmiksi kuin muualla asuvan isän luo matkustaminen. (Linnavuori 2007, 15–16.) Lasten asumisen jakaminen ”tasan” vanhempien kesken on kuitenkin koko ajan yleistymässä yhä enemmän ja enemmän. Tällöin puhutaan vuoroasumisesta.

(Forsberg & Ritala-Koskinen 2018, 10.) Lapsenhuoltolain uudistuksen esityksessä vuoroasumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi asuu vähintään 40 % kalenterivuodesta toisen vanhempansa luona (Oikeusministeriö 2017, 30). On arvioitu, että Suomessa on kymmeniätuhansia eroperheitä, joista osassa toteutetaan vuoroasumisen periaatetta. (Forsberg & Ritala-Koskinen 2018, 9–10.)

Usein lapset jäävät epätietoisuuteen vanhempien eroon johtaneista syistä, eivätkä he välttämättä uskalla kysyä asiasta vanhemmiltaan. Vanhemmat jättävät puhumatta lapsille suoraan eroon liittyvistä asioista, koska kuvittelevat näin suojelevansa lasta. Tällöin voi käydä niin, että lapsi voi jopa uskoa itse aiheuttaneensa teoillaan vanhempien eron. (Aapola-Kari 2012, 8.) Pienet lapset katsovat maailmaa vielä hyvin itsekeskeisellä tavalla. Pieni lapsi kuvittelee, että vanhempien ero on hänen syytään. Lapsi kuvittelee helposti, että hän on tehnyt jotain pahaa, koska toinen vanhemmista lähtee pois hänen luotaan. (Hokkanen 2005, 105.) Lapsen ei pitäisi joutua kantamaan tällaista huolta harteillaan. Vanhempien erotessa olisi tärkeää kertoa lapselle erosta ja sen syistä mahdollisimman yksinkertaisesti ja totuudenmukaisesti. Eron syistä kertominen täytyy kuitenkin tapahtua lapsentasoisesti ottaen huomioon lapsen ikä ja hänen kehitystaso. (Pruuki 2017b, 74.) Kouluikäiset lapset usein jo ymmärtävätkin, ettei vanhempien ero ole heidän syytään (Hokkanen 2005, 105).

Vanhempien eron jälkeen lapsen rooli perheessä voi muuttua äidin tai isän luona. Lapsi voi joutua käymään kaupassa, tekemään ruokaa tai huolehtimaan pienemmästä sisaruksesta enemmän kuin hänen ikäisensä kuuluisi tehdä. Lapsen täytyykin pikkuhiljaa ottaa vastuuta kotiaskareista, mutta hänelle ei kuulu ottaa toisen vanhemman paikkaa perheessä. Lapsen täytyy saada tehdä hänen ikätasolleen kuuluvia asioita, kuten huolehtia koulunkäynnistään, harrastaa ja viettää aikaa ystävien kanssa. (Tonttila 2012, 91.)

Yhteiskunnallisesti eroissa ymmärretään lapsen näkökulmasta toisen vanhemman, yleensä isän menettäminen. Isän jäädessä etävanhemmaksi lapsella on riski etäännyä isästään. Wallerstein (2007) on tuonut esiin myös lähivanhempana toimivan äidin menettämisen. Jos äiti jää yksinhuoltajaksi ja on yksin vastuussa perheen taloudesta, lasten hoidosta ja kodin hoidosta, jää hänellä entistä

vähemmän aikaa lapselle. Vaikka lapsi asuisi äidin luona, hän voi kokea olonsa yksinäiseksi ja hylätyksi. Ennen eroa äiti saattoi olla saavutettavissa ja enemmän läsnä ja eron jälkeen tämä muuttuu yhtäkkiä. Tällä voi olla lapsille kauaskantoisia vaikutuksia. (Wallerstein ym. 2007, 197–198.)

Eroperheissä lapsen suhde vanhempaan voi muuttua ja saada myös uusia sävyjä. Etävanhempi voi tulla lapselle hyvin tärkeäksi ja nousta lapsen silmissä lähes täydelliseksi. Lapsi voi uhoita muuttavansa etävanhemman luo asumaan. Etävanhemman luona saatetaan tehdä lapsen mielestä mukavia juttuja, kuten käydään elokuvissa tai lomamatkoilla. Se on lapsen mielestä paljon mukavampaa kuin arjen rutiinit lähivanhemman luona. Lapsen suhde etävanhempaan voi myös vaikeutua, kun kavereiden kanssa vietetty aika tulee tärkeämmäksi kuin etävavanhemman luona oleminen. Nuorelle saattaakin olla tärkeämpää viettää viikonloput kotikulmilla kavereiden kanssa, kuin lähteä etävanhemman luokse toiselle paikkakunnalle. (Jarasto & Sinervo 1999, 65.)

Eron yhteydessä lapsi tai nuori voi kokea hämmennystä ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Koko elämäntilanne voi näyttäytyä lapselle tai nuorelle hyvin epävarmana. Lapsi voi joutua selviytymään monista asioista ilman vanhemman tukea, kun vanhemmat painivat itse omien eron liittyvien haasteiden kanssa. Eron myötä vanhempien tai toisen vanhemman elintaso voi heikentyä. Samalla se vaikuttaa myös nuoren elin- ja asumistasoon. Tämä voi heikentää nuoren sosiaalista asemaa ikätovereiden keskuudessa. (Aaltonen ym. 2003, 195, 197.) Toinen vanhempi voi joutua hankkimaan pienemmän asunnon, kuin missä he ovat ennen eroa asuneet. Asunnon ahtaus voi pahimmillaan vaikuttaa nuoren sosiaaliseen kehitykseen. Nuori ei välttämättä halua kutsua pieneen ja ahtaaseen asuntoon kavereitaan tilan puutteen takia. (Aaltonen ym. 2003, 201.)

Eron jälkeen molemmat vanhemmista löytävät yleensä jossain vaiheessa uuden kumppanin ja voivat perustaa perheen tämän uuden kumppanin kanssa. Lasten elämään tulee uusia perheenjäseniä. Uusperheen koostumus voi vaihdella viikonloppuisin ja loma-aikaan. Juhlat ja muut sosiaaliset tilanteet voivat tuoda haasteita eroperheiden elämään. Lasten ja nuorten elämään kuuluu monenlaisia tilaisuuksia: rippijuhlat, mahdollisesti uuden sisaruksen ristiäiset, syntymäpäivät

sekä päiväkodin ja koulun vanhempienillat. Tällaisiin tilaisuuksiin liittyy paljon kysymyksiä ja erilaisia tunnelatauksia. Eron ja mahdollisen uusperheen myötä lapsenkin ihmissuhdeverkosto voi laajeta ja rikastua. Toisaalta se tuo myös haasteita lapsen elämään. (Jarasto & Sinervo 1999, 85, 87.)

Kuten edellä on huomattu, niin vanhempien ero tuo monia muutoksia lapsen elämään. Ei siis ole ihme, jos lapset myös oireilevat erilaisin tavoin vanhempien eron yhteydessä. Lapsilla voi esiintyä pelkoja, syyllisyyttä, kouluvaikeuksia, käyttöhäiriöitä ja jopa masennusta. Erilaiset oireilut tulevat esiin esimerkiksi koulussa. Tämän vuoksi opettajien olisi hyvä tietää lapsen maailman tapahtumista. (Jarasto & Sinervo 1998, 110.) Lapsilla voi myös esiintyä monenlaisia haasteita tunne-elämässä ja käyttäytymisessä. Jollain lapsella vanhempien ero voi aiheuttaa levottomuutta, ärtymystä ja raivokohtauksia. Joku toinen lapsi taas voi oireilla alavireisyydellä, itkuisuudella ja vetäytymisellä. Jollekin vanhempien ero voi aiheuttaa psykosomaattisia oireita, kuten päänsärkyä tai vatsakipua. (Sinkkonen 2017, 27.)

Lasten hyvinvointiin vaikuttaa vanhempien erotessa monet tekijät, kuten etävanhemman poissaolo, vanhempien riitely, vanhempien taloudelliset haasteet, lähivanhemman sopeutuminen eroon, lähivanhemman psyykinen hyvinvointi sekä stressaavat elämänmuutokset. Näillä edellä mainituilla tekijöillä on vanhempien eron jälkeen positiivinen tai negatiivinen vaikutus lapsen arkeen, riippuen siitä, toimivatko ne suojaavina vai haitallisina tekijöinä. (Sinkkonen 2017, 25–26.)

2.4. Vanhempien riitely lapsen silmin

Vanhempien väliset ristiriidat vanhempien eron jälkeen ovat yleisiä. Lasten joutumista vanhempien riitojen keskelle pidetään erityisen haitallisena. (Autonen-Vaaraniemi 2018, 54.) Huoltoriitoihin liittyen lapsi saattaa joutua vaikeaan asemaan isän ja äidin välissä. Lapsen ristiriitainen asema riitelevien vanhempien välissä aiheuttaa lapselle sisäisen ristiriidan. Lapsi voi alkaa reagoimaan ristiriitaiseen tilanteeseen tunnevaltaisella tavalla. Lapsen joutuminen välikappaleeksi vanhempien huoltoriidassa, voi aiheuttaa lapselle turvattomuuden tunnetta ja

uhata lapsen tasapainoista kehitystä. (Väyrynen 2012, 59.) Ero itsessään ei ole lapselle haitallinen, vaan haitallisinta on vanhempien välinen riitely ja sen jatkuminen eron jälkeenkin (Linnavuori 2007, 22).

Vanhempien riitely aiheuttaa lapsille eniten haittaa silloin, jos lapsi tulkitsee olevansa itsekin vaarassa. Lapsi kokee, että hänen turvallisuutensa on uhattuna. Vanhempien riitely vaikuttaakin eri tavalla eri ikäisiin lapsiin. Mitä pienempi lapsi on, niin sitä enemmän hänen turvallisuudentunteeseensa vaikuttaa vanhemman mieliala ja käyttäytyminen. Pitkittyneet ja mahdollisesti väkivaltaiset riidat aiheuttavat lapsille emotionaalisia ongelmia ja turvattomuutta sekä sopeutumisen ja käyttäytymisen haasteita. Lapset eivät vanhempien riitojen pitkittyessäkään totu tai turru niihin, vaan he herkistyvät niille. Jatkuvasti riitelevien vanhempien lapset ovat ylivilittyneitä ja valppaita ollakseen valmiita reagoimaan seuraavaan vanhempien riitaan. (Sinkkonen 2017, 31.)

Vuoroasuvat lapset voivat altistua muita enemmän vanhempien riidoille, koska vanhemmat joutuvat olemaan tekemisissä toistensa kanssa säännöllisin väliajoin. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on hyödyllistä, että lapsella olisi mahdollisuus muodostaa läheinen suhde molempiin vanhempiin heidän välisistä riidoista huolimatta. (Autonen-Vaaranieniemi 2018, 54–55.) Riitoja vanhempien välille aiheuttaa yleisimmin ennalta sovitusta poikkeaminen sekä esim. harrastuksiin kускаaminen ja lasta koskevat rajat. Lapset pitävät suurinta osaa vanhempien riidan aiheista mitättöminä ja jopa aiheettomina. Vanhempien kommunikointi viestien välityksellä tuntuu lapsista jopa lapselliselta käyttäytymiseltä. Vanhemmat saattavat syyttää lapsia toisen vanhemman puolustamisesta riitatilanteissa. Yleinen virhe on se, että lapset vedetään mukaan vanhempien välisiin riitoihin. (Autonen-Vaaranieniemi 2018, 56–57.)

Vanhempien riitely aiheuttaa lapsille stressiä ja huolta riippumatta siitä, mikä heidän asumismuotonsa on (Autonen-Vaaranieniemi 2018, 70). Suurin osa vanhempiensa riitelyä seuraamaan joutuneista lapsista saa psyykkisiä oireita. Vanhempien riitelyn seuraaminen vierestä, voi aiheuttaa lapselle mm. ahdistusta, masennusta, syyllisyyttä, pelkoa ja jopa fyysisiä oireita, kuten päänsärkyä tai

pahoinvointia. Haitalliset vaikutukset voivat näkyä vielä kymmenien vuosien päästäkin lapsen ollessa aikuinen. (Mäkijärvi 2014, 86–87.)

2.5. Lapsen oikeudet erotilanteessa

Lapsen tärkeimpiä oikeuksia on tulla kuulluksi sekä hänen mielipiteensä huomiointi häntä koskevissa asioissa (Mäkijärvi 2014, 40). Vanhempien erotilanteen keskellä olevalla lapsella on oikeuksia, joista saa ja täytyy pitää kiinni. Lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllistä yhteyttä etävanhempaan, jonka luona lapsi ei asu. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 43.) Lapsella on oikeus olla lapsi ja olla osallistumatta vanhempien riitelyyn. Lapsella on oikeus olla kuulematta vanhempien riitelyä, kieltäytyä viestinviejän roolista, olla vastaanottamasta salaisuuksia, tulla hoidetuksi ja saada huolenpitoa sekä luottaa aikuisen kykyyn huolehtia asioista ja pitää huolta itsestään. Lisäksi lapsella on oikeus omiin tunteisiin ja kuulluksi tulemiseen, menneen muisteleamiseen, mielipiteen ilmoittamiseen ja ilmoittamatta jättämiseen sekä hyvän ja toimivan säilyttämiseen. Vanhempien ei pitäisi kaataa aikuisten riitoja lasten päälle ja pahimmassa tapauksessa vaatia vielä lasta valitsemaan puoli tai ottamaan kantaa riidassa, jonka vastapuolilla on lapsen molemmat vanhemmat. (Haavisto & Kekäle 2017, 193–194.)

Erotilanteessa aikuiset päättävät monista isoista asioista, mutta lapselle luo turvallisuutta se, että hän voi tietyssä tilanteessa ilmaista oman mielipiteensä. Eri asia on, uskaltaako lapsi sanoa puolueettomasti sen, mitä hän oikeasti ajattelee ja tuntee, ilman, että hänen täytyy pelätä pahoittavansa jonkun mielen. Jos lapsen sanoja on käytetty vanhempien keskinäisissä riidoissa, alkaa lapsi suojella tekemisiään ja sanomisiaan. Lapsi voi myös helposti puhua siten, kuin hän tietää jommankumman vanhemmista toivovan hänen puhuvan. Tärkeää olisi, että vanhempien eroa koskevissa asioissa lapsi saisi tuoda esille hänen oman aidon mielipiteen. Lapsen kehityksen kannalta olisi erityisen tärkeää se, että lapsi oppisi luottamaan siihen, että hänen mielipiteellään on vaikutusta omiin asioihin. (Mäkijärvi 2014, 40–42.)

Wallersteinin ja kumppaneiden tutkimuksessa nousi esiin isompien lasten kokemus pakottamisesta etävanhemman luo. Lapset kokivat, ettei heidän mielipiteillään ollut vaikutusta ylhäältä saneltuihin tapaamisaikoihin ja määräyksiin. Usein käy niin, että kun lasten harrastukset ja ystävät alkavat tulla merkityksellisemmäksi osaksi lapsen elämässä, muodostuu pakollisista etävanhemman tapaa- misajoista taakka. Lapset kokivat jopa rangaistuksena sen, että joutuvat olemaan säännöllisesti poissa kotoaan ja ystävien luota. Eroperheiden lasten oletetaan olevan tyytyväisiä ja sopeutuvan mihin tahansa järjestelyyn, jonka vanhemmat tai vanhemmat ja juristit yhdessä päättävät. Alle kouluikäiselle suunnitellut tapaa- misajat eivät välttämättä sovi enää yläkouluikäiselle, jolle ystävät ja harrastukset ovat jo tärkeitä. (Wallerstein ym. 2007, 204–205.) Eronneiden vanhempien pitäisikin huomioida lapsen iän myötä muuttuvat tarpeet ja tarvittaessa muokata tapaa- misaikatauluja lasten tarpeiden mukaisiksi (Wallerstein ym. 2007, 233).

Wallersteinin tutkimuksesta ilmeni, että eron kokeneet lapset kertovat jälkeen päin vanhempien eron hyväksi puoleksi oppimisen itsenäiseksi sekä taidon pär- jätä omillaan. Aikuisena he selviävät hyvin muutoksista ja hankalista tilanteista. Ovathan he joutuneet lapsesta lähtien opettelemaan siihen. Lapset ovat myös oppineet ajattelemaan kriittisesti ja olivat ylpeitä siitä, jos olivat onnistuneet pysy- mään puolueettomina vanhempiensa taisteluissa. (Wallerstein ym. 2007, 297.)

Hallitus on tehnyt esityksen lapsenhuoltolain (361/1983) uudistamisesta. Uudis- tetussa lapsenhuoltolaissa korostettaisiin lapsen osallisuutta ja mielipiteiden il- maisemista ja huomioimista häntä koskevissa asioissa. Uudistetussa laissa sää- dettäisiin erilaisista lapsen kuulemisen menettelyistä. (Oikeusministeriö 2017, 35.) Uudistettuun lakiin kirjattaisiin vuoroasuminen, jolloin vuoroasumisjärjestely näkyisi myös väestörekisterissä. Uudistetussa laissa säädettäisiin lapsen tapaa- misoikeudesta myös muuta vanhempaan rinnastettavissa olevaan lapselle erit- täin läheiseen henkilöön. Tässä tapauksessa lapsen erittäin läheisellä henkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi samassa taloudessa asuvaa isovanhempaa tai vanhem- man puolisoa. Esityksessä ehdotetaan useita lainsäädännöllisiä toimenpiteitä lapsen tapaa- misoikeuden estämisen ja vieraannuttamisen ehkäisemiseksi. (Oi- keusministeriö 2017, 30–33.)

3 Aikaisemmat tutkimukset

Aihetta on tutkittu aikaisemminkin, mutta enemmänkin siitä näkökulmasta, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lasten ja nuorten hyvinvointiin. Aihetta on tutkittu myös aikuisten näkökulmasta, esim. Hokkanen on väitöskirjassaan (2007) tutkinut vanhemmuutta eron jälkeen. Kansainvälistä tutkimusta aiheesta löytyy jonkin verran. Autonen-Vaaraniemi & Forsberg (2015) mainitsevat artikkelissaan Vanasschen ja Öbergin & Öbergin tekemistä kansainvälisistä tutkimuksista. Autonen-Vaaraniemen & Forsbergin mukaan Vanassche on vuonna 2013 toteuttanut Belgiassa laajan kyselytutkimuksen lapsen asumismuodon ja eron jälkeisten perherakenteiden monimutkaisuuden yhteydestä nuorten hyvinvointiin. Tulosten mukaan vuoroasuminen vaikuttaisi jossain määrin positiivisesti lasten hyvinvointiin vanhempien eron jälkeen. Tämä johtuu siitä, että vuoroasumisen myötä molemmat vanhemmat ovat aktiivisesti mukana lapsen elämässä. Tällöin lapsen on mahdollista ylläpitää läheistä suhdetta molempiin vanhempiin eron jälkeenkin. Tuloksista ilmeni, että vuoroasumisen kielteisiä vaikutuksia voi lisätä kahden kodin välillä olevat ristiriitaiset perhesuhteet sekä molempien vanhempien uusperhesuhteet. (Autonen-Vaaraniemi & Forsberg 2015, 448–449.)

Autonen-Vaaraniemi & Forsberg kertovat Ruotsissa Öbergin & Öbergin tekemästä pitkittäistutkimuksesta, jossa on tutkittu vanhempien avioeron kokeneita lapsia ensin vuonna 1985 ja samoja henkilöitä uudestaan vuonna 2002. Tulosten mukaan vuoroasuminen voi vähentää taloudellisia huolia, koska molempien vanhempien luona tasapuolisesti asuvilla lapsilla on käytössään molempien vanhempien taloudellisia resursseja. Tulokset osoittivat myös sen, että vuoroasumisen positiiviset vaikutukset kantavat pitkälle nuoruuteen saakka. Tulosten mukaan vuoroasumisen huonoja puolia on kulkeminen ja tavaroiden kuljettaminen kahden kodin välillä. Tämä on aiheuttanut joillekin lapsille juurettomuutta ja turvattomuuden tunnetta. (Autonen-Vaaraniemi & Forsberg 2015, 448–449.)

Wallerstein on suorittanut pitkittäistutkimusta haastatellen eroperheistä olevia lapsia ja nuoria. Wallerstein haastatteli ensimmäisen kerran eroperheiden lapsia 1970-luvulla. Hän uusi tutkimuksen 18 kk:n, viiden, kymmenen ja kahdenkymmenenviiden vuoden kuluttua. Wallersteinilla oli myös verrokkiryhmä, jossa oli ehjien

perheiden lapsia. Näin hän sai pitkittäistutkimuksella tietoa siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut haastateltavien elämään lapsuudessa, nuoruudessa ja aikuisena. (Wallerstein ym., 2007, 319–320.)

Vanhempien eron jälkeistä arkea lasten ja nuorten kokemana ei ole kovinkaan paljon tutkittu Suomessa. Tutkimukset keskittyvät lähinnä vuoroasumiseen. Autonen-Vaaraniemi ja Forsberg ovat tutkineet nuorten kokemuksia vuoroasumisesta heidän lapsuudessaan (Autonen-Vaaraniemi & Forsberg 2015, 449.) Linnavuori on väitöskirjassaan (2007) tutkinut lasten kokemuksia vuoroasumisesta vanhempien eron jälkeen. Tutkimuksessa on tullut haastattelujen kautta hyvin esille heidän kokemus siitä, millaista arki on vanhempien eron jälkeen molempien vanhempien luona. Lapset ovat haastatteluissa kertoneet kodeista, elinolosuhteista, koulunkäynnistä, ystävistä ja juhlista molempien vanhempien luona. Linnavuori on haastatellut samoja henkilöitä uudestaan vuonna 2016, jolloin hän on saanut muodostettua pitkittäiskuvaa vuoroasumisen kokemuksista. Linnavuori on saanut kartoitettua, kuinka nuoret aikuiset kokevat kahdessa kodissa vietetyn lapsuuden jälkikäteen ja kuinka se eroaa lapsuuden kokemuksista. Samalla hän on saanut selvitettyä, kuinka ajan kulumisen ja iän karttumisen ovat muuttaneet vuoroasumisen kokemuksia. Linnavuoren tekemä pitkittäistutkimus on erittäin merkittävä ja harvinainenkin sekä Suomessa että jopa kansainvälisesti. (Linnavuori 2018, 23–24.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

4.1. Toimeksiantajan kuvaus

Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä oli Pohjois-Savon LAPE -hanke sekä sen sisäisenä toimijana Kuopion Ensikotiyhdistys. Tapasin toimeksiantajan ensimmäisen kerran tammikuussa 2018, minkä pohjalta aloin suunnittelemaan opinnäytetyö-prosessia.

LAPE -hanke on valtakunnallinen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, joka on yksi kärkihankkeista osana sote- ja maakuntauudistusta kaikissa

maakunnissa. Hanke ohjaa, kouluttaa ja etsii maakuntiin uudenlaisia lapsi- ja perhekohtaisia malleja. Se pyrkii varmistamaan lapsen hyvän arjen toteutumisen niin kotona, koulussa, kuin varhaiskasvatuksessakin. Hankkeessa pyritään vahvistamaan ja tukemaan vanhemmuutta erilaisissa elämäntilanteissa. Tärkeää on myös lapsen ja koko perheen tukeminen ottaen huomioon heidän yksilölliset tarpeensa. Pohjois-Savossa LAPE -hanke toimii yhteistyössä YHDESSÄ! -ohjelman kanssa. Yhteistyö on osa Pohjois-Savon maakuntauudistusta. (Rytkönen 2018.)

Kuopion Ensikotiyhdistys on kansalaisjärjestö, joka on perustettu vuonna 1946. Ensikotiryhdistyksen toiminta on lastensuojelutyötä, joka painottuu ennaltaehkäisevään ja korjaavaan työhön. Toiminta keskittyy vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Kuopion Ensikotiyhdistys tekee tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan viranomaisten sekä monien järjestöjen kanssa. (Kuopion Ensikotiyhdistys 2018a.) Ensikotiyhdistyksen toimintaan sisältyy Ero ja yhteistyövanhemmuus-hanke vuosien 2017 ja 2018 aikana. Hanke on lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) osaprojekti. Ero ja yhteistyövanhemmuus-hankkeessa pyritään kehittämään eroauttamisen osa-aluetta. Hankkeen tarkoituksena on kartoittaa, millaisia eroauttamisen palveluita on tarjolla Pohjois-Savon alueella. Eroauttamistyötä tekevien ammattilaisten välisen verkoston myötä pyritään perheille turvaamaan eroauttamisen palveluohjaus sekä oikea-aikainen palveluiden saatavuus. (Kuopion Ensikotiyhdistys 2018b.)

4.2. Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä

Aikaisemmin on tutkittu jonkin verran nuorten kokemuksia ja tunteita vanhempien erosta. Tässä tutkimuksessa ei niinkään keskitytä nuorten tunteisiin, vaikka ne ovatkin tärkeitä nuoren käydessä läpi vanhempien eroprosessia. Aikaisemmin on myös tutkittu vanhempien eron vaikutusta lapsiin ja nuoriin aikuisten näkökulmasta. Nyt on tarkoitus tuoda esille nuorten oma kokemus ja saada heidän äänensä kuuluviin. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa nuorten kokemusten kautta tärkeää ja hyödyllistä tietoa koulumaailmassa toimiville ammattilaisille kuten, opettajille, kuraattoreille ja terveydenhoitajille sekä muille erotaustaisten

lasten kanssa työskenteleville. Opinnäytetyö tuottaa tärkeää tietoa lasten suhtautumisesta eroon myös erotilanteen keskellä oleville sekä jo eronneille vanhemmille. Tämän opinnäytetyön tehtävänä on selvittää, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut nuorten konkreettiseen arkeen. Tässä opinnäytetyössä olen määritellyt neljä tutkimusongelmaa, jotka ovat vanhempien eron vaikutukset asumisjärjestelyihin, vanhempien eron vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin, vanhempien eron vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan sekä vanhempien eron hyvät ja huonot puolet arkeen liittyen. Tutkimusongelmista muotoutui 4 tutkimuskysymystä:

1. Kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lapsen asumisjärjestelyihin?
2. Onko vanhempien ero vaikuttanut lapsen sosiaalisiin suhteisiin?
3. Onko vanhempien ero vaikuttanut lapsen koulunkäyntiin tai vapaa-aikaan?
4. Mitkä ovat vanhempien eron hyvät ja huonot puolet?

4.3. Laadullinen tutkimus

Päätettyämme toimeksiantajan kanssa opinnäytetyön aiheesta, oli selvää, että opinnäytetyö toteutetaan laadullisena. Laadullisessa tutkimuksessa keskiössä on merkitysten maailma ja tavoitteena onkin tuoda esiin ihmisten kuvauksia siitä, millaisena he ovat kokeneet jonkin tietyn ilmiön heitä ympäröivässä maailmassa. Laadullisella tutkimuksella voidaan päästä käsiksi myös tapahtumaketjuihin, joita ihmiset pitävät merkityksellisinä heidän elämässään. Oman elämän kulku tai pidempi jakso elämässä ovat tällaisia tapahtumaketjuja. (Vilkkä 2005, 97.) Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän ja siinä esiintyvän ilmiön kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Laadullisessa tutkimuksessa on myös tärkeää saada esille tutkittavien näkökulma tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, koska sen tarkoituksena on juurikin saada nuorten ääni kuuluviin ja tuoda esiin heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan aiheesta.

Laadullisella tutkimuksella on muutamia tärkeitä ominaispiirteitä. Tällaisia laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä ovat mitä-, miksi- ja miten-kysymykset.

Tällaisilla kysymyksillä pyritään selvittämään ja ymmärtämään tutkimukseen osallistujien näkökulma tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on myös se, että tutkimukseen osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisuuden perusteella. Kohderyhmä ei valikoidu sattumanvaraisesti, vaan tutkimukseen valitaan mukaan sellaiset henkilöt, kenellä on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Kohderyhmän kokoa ei välttämättä pysty päättämään etukäteen, mutta yleistä laadulliselle tutkimukselle on se, että tutkimukseen osallistujia on yleensä melko vähän. Osallistujamäärä on yleensä melko pieni, koska tutkimus keskittyy tutkittavan ilmiön laatuun ei sen määrään. Joskus tutkimuksen menetelmät voivat ohjata kohderyhmän kokoa. (Kylmä & Juvakka 2007, 26–27.)

Laadullista tutkimusta voi toteuttaa monilla eri tavoilla. Aineistoa voi kerätä esim. haastattelemalla, havainnoimalla ja dokumenteilla, kuten tarinoilla ja elämäkertoilla (Tuomi 2008, 137). Kyselyä on totuttu pitämään määrällisen tutkimuksen menetelmänä, mutta sitä voidaan käyttää myös laadullisessa tutkimuksessa. Tällöin kysymysten muotoon tulee kiinnittää erityistä huomioita. Vastaukset myös analysoidaan laadullisen tutkimuksen keinoin. Haastattelun ja kyselyn periaate on sama: Haluamme tietää mitä osallistuja ajattelee tai miksi hän toimii niin, kuin toimii, joten kysymme häneltä sitä. Kyselyn ja haastattelun ero onkin oikeastaan tutkimukseen osallistujan toiminnassa. Kyselyssä osallistuja täyttää itse hänelle esitetyn kyselylomakkeen ryhmätilanteessa tai kotonaan. Haastattelussa haastatteli kysyy kysymykset suullisesti ja merkitsee osallistujan vastaukset ylös. Jos haastattelu nauhoitetaan, niin vastausten kirjaaminen jää pois. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84–85.)

Kyselyjen toteuttamiseen on olemassa monia erilaisia tapoja. Usein kyselyjä tehdään postitse tai puhelimitse. Isolle joukolle, esimerkiksi koululuokalle kysely voidaan tehdä siten, että tutkija on paikan päällä suorittamassa kyselyn ja keräämässä aineiston. Kysely voidaan tehdä myös haastattelun tapaan, jolloin tutkija lukee kysymykset ääneen ja tutkittava vastaa kysymyksiin suullisesti. (Valli 2007, 106–111.) Tietotekniikka on vallannut alaa myös tutkimuskäytössä. Sähköiset kyselyt ovatkin kasvattaneet suosiotaan tutkimusten aineistonkeruumenetelmänä. (Valli & Perkkilä 2015, 109–110.)

4.4. Sähköinen kysely aineistonkeruussa

Sähköisillä kyselyillä on monia etuja verrattuna perinteiseen postikyselyyn. Yksi eduista on visuaalisuus. Sähköisestä kyselystä on helppo tehdä ulkoasultaan monipuolinen ja silmää miellyttävä. Kyselyyn voidaan liittää esim. videoklippejä selkeyttämään kysymyksiä. Suurin etu sähköistä kyselyä käytettäessä on sen nopeus. Kysely tavoittaa kohderyhmän nopeasti ja vastausten palauttaminen tapahtuu myös nopeasti. Yksi selkeä etu sähköisen kyselyn käytössä on myös taloudellisuus. Siitä ei aiheudu tutkijalle kyselylomakkeen ja vastausten postituskuluja. Tällöin tutkija voi kerätä suurenkin aineiston ilman minkäänlaisia maantieteellisiä rajoja. Teknologian kehittymisen myötä tietokoneiden lisäksi arkeemme on tullut älypuhelimet ja tabletit. Sähköiseen kyselyyn on helppo vastata monelta eri laitteelta. Kyselyä valmisteltaessa on muistettava ottaa huomioon juurikin eri laitteiden käyttö vastaamisessa. Kyselylomakkeen täytyy toimia samalla tavalla laitteesta huolimatta. Erityisesti koululaisille ja nuorille suunnatuissa kyselyissä kannattaa miettiä sähköisen kyselyn käyttämistä. Sähköisen kyselyn käyttäminen helpottaa myös tutkijan työtä. Aineiston litteroiminen jää pois, koska vastaukset ovat valmiiksi sähköisessä muodossa. Vastaukset ovat myös täsmälleen siinä muodossa, kuin vastaaja on vastannut ja kirjoittanut. Aineiston syöttö- tai litterointivaiheessa voi tulla lyöntivirheitä tai tulkintavirheitä tutkijan toimesta. Sähköisessä kyselyssä ei ole tällaista ongelmaa, koska aineisto on valmiiksi siinä muodossa, jossa vastaaja on sen antanut. (Valli & Perkkilä 2015, 109–110.)

Sähköisen kyselyn helppous on siinä, että se voidaan helposti toimittaa kohderyhmälle. Se saadaan toimitettua samanaikaisesti isolle joukolle, esimerkiksi sähköpostilistalla. Sähköinen kysely voidaan välittää myös esimerkiksi koulutoimen kautta kaikille kunnan opettajille. Vastausten palautus tutkijalle tapahtuu helposti ja nopeasti verkkolinkin kautta. Jos tutkijalla on käytössään vastaajien sähköpostiosoitteet, niin hän pystyy tarkastelemaan sitä, ketkä ovat vastanneet. Tarvittaessa voi lähettää muistutusviestin niille, jotka eivät ole vielä vastanneet. Sähköpostikyselyä käyttäessä ei toteudu vastaajan anonymiteetti, koska vastaukset tulevat suoraan vastaajien sähköpostiosoitteista. Tutkimushenkilöihin voi myös ottaa yhteyttä jo etukäteen puhelimitse tai postitse ja antaa samalla heille linkki,

jossa vastaaminen tapahtuu. Tämä vaatii enemmän valmisteluja ja samalla rajaa aineiston kokoa pienemmäksi. Verkkokyselyn voi toteuttaa myös laittamalla se johonkin sosiaalisen median foorumille, kuten Facebookiin tai Twitteriin. Tällaiseen kyselyyn voi vastata kuka tahansa eikä tutkija voi oikeastaan rajata kohderyhmää. (Valli & Perkkilä 2015, 111.)

Sähköistä kyselylomaketta valmisteltaessa on otettava huomioon samanlaisia asioita, kuin paperisenkin kyselylomakkeen suunnittelussa. Ennen kuin aineistoa lähdetään keräämään sähköisellä kyselyllä, on tärkeää pohtia, onko se varmasti oikea menetelmä juuri kyseiselle kohderyhmälle. Sähköiseen kyselyyn vastataan innokkaimmin nuorten, noin 15–25-vuotiaiden ikäryhmässä. Vanhemmat ikäryhmät vastaavat paljon vähemmän sähköisiin kyselyihin. Vastaamista ei oikeastaan enää rajoita edes oman tietokoneen puuttuminen, koska vastaaminen onnistuu myös älypuhelimella, joka lähes kaikilla nuorilla on. (Valli & Perkkilä 2015, 112.) Kysymykset luovat pohjan tutkimuksen onnistumiselle, joten on tärkeää olla huolellinen ja ottaa monia eri asioita huomioon muotoillessaan lomakkeen kysymyksiä. Lomakkeen pituuteen täytyy kiinnittää erityistä huomiota. Jos kysely on liian pitkä, niin vastaaja ei jaksakaan enää vastata kunnolla etenkin kyselyn lopussa oleviin kysymyksiin. Lomakkeen sivut eivät voi olla ahdettu täyteen kysymyksiä ja tekstiä. Se ei houkuttelee vastaajaa vastaamaan kyselyyn. Kyselyn ulkoasu on siis myös tärkeää. Lomakkeessa käytettyyn kieleen kannattaa kiinnittää huomiota. Kohderyhmä huomioiden kysymykset täytyy muotoilla sellaisella kielellä, jotta vastaaja ymmärtää heti mitä kysytään. (Valli 2007, 102, 104–105.) Lomakkeen testaaminen ennen käyttöä on sähköisessä kyselyssä tärkeämpää kuin perinteisessä kyselylomakkeessa. Sähköisessä kyselyssä lomakkeen toimivuus vaikuttaa tulosten luotettavuuteen ja raportointiin. (Valli & Perkkilä 2015, 114.)

Kysymyksiä on hyvä lähteä muotoilemaan tutkimusongelmien mukaan. Usein kyselylomakkeessa on alussa helppoja taustakysymyksiä, kuten ikä ja sukupuoli. Ne ovat lämmittelykysymyksiä, joiden avulla vastaaja pääsee helpommin mukaan kyselyyn vastaamiseen. (Valli 2007, 102–103.) Taustatiedoilla tutkimuskohde liitetään reaali maailmaan. Strukturoitujen taustakysymysten avulla voidaan ymmärtää paremmin tutkittavaa ilmiötä. Taustatietoihin kuuluvilla tekijöillä voi olla merkitystä vastaajien suhtautumiseen tai käyttäytymiseen kohdeilmiössä. (Kananen 2017, 94.) Taustakysymysten jälkeen tulee aiheeseen liittyviä helppoja

kysymyksiä. Seuraavaksi tulee vaikeampia kysymyksiä, jotka käsittelevät jo arempia aiheita. Helpot taustakysymykset voi olla myös lomakkeen lopussa. Tämä voi olla hyvä ratkaisu, etenkin jos kysely on melko pitkä. Tällöin vastaaja jaksaa lopussa vastata paremmin helpompiin kysymyksiin. Kysymysten järjestys on kuitenkin jokaisen tutkijan oma ratkaisu. (Valli 2007, 102–103.)

4.5. Aineistonkeruu tässä opinnäytetyössä

Tässä opinnäytetyössä tein sähköisen kyselyn (liite 4) käyttämällä webropol-ohjelmaa. Webropol-ohjelman etuna on se, että vastaaja näkee kaikki kysymykset yhdellä ”avoimella” lomakkeella. Webropolissa vastaaja voi vertailla omia vastauksiaan, koska ne näkyvät kaikki samalla lomakkeella. Tällöin vastaaja hahmottaa kokonaisuuden paremmin eikä vastauksissa tule toistoa, koska vastaaja näkee mitä hän on aikaisemmin vastannut. (Valli & Perkkilä 2015, 115.)

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi sähköisen kyselyn, koska ajattelin tavoittavani sillä isomman joukon opiskelijoita. Nuorten ollessa kohderyhmänä tuntui sähköinen kysely luonnollisemmalta ja ajanmukaisemmalta menetelmältä. Voisi myös olettaa, että nuoret osallistuvat tänä päivänä mieluummin sähköiseen kyselyyn, kuin vaikka haastatteluun. Puhelin ja tietokone ovat merkittävä osa nuorten arkea ja sähköinen kysely onkin helppo täyttää omalla puhelimella tai tietokoneella silloin kun itselle parhaiten sopii. Se mahdollistaa myös anonyyminä vastaamisen, jolloin aremmista asioistakin saattaa kirjoittaa avoimemmin, kuin mitä kertoisi haastattelussa kasvotusten. Käyttämäni kyselyyn loin muutamien monivalintakysymysten lisäksi pelkästään avoimia kysymyksiä.

Sähköisissä kyselyissä voidaan varmistaa jokaiseen kysymykseen vastaaminen. Vastaaja ei pääse kyselyssä eteenpäin, ellei hän vastaa kaikkiin kysymyksiin. Pakollisen vastauksen antamisen etuna on se, että keneltäkään ei jää puuttumaan mitään vastausta. Huono puoli tässä on se, että vastaaja voi turhautua, jos hänen on pakko vastata, vaikka hän kokisi, ettei hänellä ole asiasta riittävän tarkkaa mielipidettä tai näkemystä. (Valli 2015, 95.) Luomassani sähköisessä

kyselyssä kaikki muut kysymykset olivat pakollisia, paitsi kaksi viimeistä kysymystä. Avoimiin kysymyksiin on ollut pakko vastata vähintään ”en tiedä”. Tällä tavoin yritin välttää sitä, että osallistuja vastaisi vain helppoihin monivalinta-kysymyksiin. Kyselyn lopussa annoin vastaajille mahdollisuuden antaa neuvoja nuoremmalle itselleen tai vanhempien erotilanteen keskellä olevalle lapselle. Viimeisenä oli ”Mitä muuta haluat vielä aiheesta sanoa?”-kohta, johon vastaajien oli mahdollista vielä kirjoittaa halutessaan jotain sellaista, mitä ei ollut tullut aikaisemmissa kysymyksissä esiin. Vaikka nämä kaksi viimeistä kysymystä eivät olleet pakollisia, oli näihinkin tullut hyvin vastauksia. Monivalintakysymyksillä oli oma tärkeä merkityksensä tässä opinnäytetyössä. Monivalintakysymyksillä sain selville vastaajien taustatietoja. Ikä oli tärkeä tietää, jotta tiesin vastaajien olevan vähintään 18-vuotiaita. Vanhempien erosta kulunut aika oli tärkeä tieto, koska se saattoi jossain määrin vaikuttaa vastausten sisältöön. Sukupuolella voi mahdollisesti olla merkitystä siihen, kuinka läheisenä kokee suhteen samaa ja eri sukupuolta olevaan vanhempaan. Monivalintakysymykset sijoituivat kyselyn alkuun ja keskelle.

4.6. Kohderyhmä

Kohderymänä tässä opinnäytetyössä olivat täysi-ikäiset lukion 3. ja 4. vuoden opiskelijat. Tutkimukseen osallistuvien tuli olla täysi-ikäisiä siksi, että silloin heidän vanhemmiltaan ei enää tarvitse suostumusta tutkimukseen osallistumiseen. Ajattelin, että suostumusten kerääminen alaikäisten eronneilta vanhemmilta, olisi voinut osoittautua jonkin verran haastavaksi, etenkin jos toinen vanhemmista asuu eri paikkakunnalla ja lapsi näkee häntä harvemmin. Voisi myös olettaa, että 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat osaavat ikänsä puolesta suhtautua jo kypsemmin asioihin. He osaavat ehkä myös tuoda esille eri asioita laajemmasta näkökulmasta aiheeseen liittyen. Laitoin sähköisen kyselyn linkin sähköpostilla kahteen lukioon. Lukioden rehtorit laittoivat linkin eteenpäin 3. ja 4. vuoden opiskelijoille. Laitoin linkin kahteen lukioon siksi, että ajattelin, sillä varmistavani riittävän osallistujamäärän. 3. ja 4. vuoden opiskelijoista läheskään kaikki eivät ole erotautaisesta perheestä. Nekin, jotka ovat, eivät kaikki osallistu kyselyyn. Kysely

toteutettiin lukioiden opiskelijoille, koska se tuli ensimmäisenä mieleen jonakin valmiina ryhmänä. Kohderyhmän piti olla jokin valmis ryhmä, jotta se on helposti tavoitettavissa. Yhtä hyvin kohderyhmä olisi voinut koostua myös ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista.

Kyselyyn vastasi yhteensä 36 opiskelijaa. Heistä 89 % oli naisia ja 11 % miehiä. Vastaajista kaksi oli 19-vuotiaita ja loput olivat 18-vuotiaita. Heistä suurimmalla osalla (44 %) oli vanhempien erosta kulunut aikaa jo 10–15 vuotta. Noin kolmasosalla (31 %) oli vanhempien erosta kulunut 5–10 vuotta. Vastaajien joukossa oli muutamia (11 %), joiden vanhempien erosta oli kulunut jo yli 15 vuotta. Vastavasti muutamilla (14 %) vanhempien erosta oli aikaa vasta alle 5 vuotta. Kyselyyn osallistuneista suurin osa (81 %) oli asunut tai asui tälläkin hetkellä äitinsä luona. Pieni osa (8 %) kertoi asuneensa tai asuvansa tälläkin hetkellä isän luona. Vastaajista 11 % kertoi asuneensa tai asuvansa tälläkin hetkellä molempien vanhempien luona, eli he toteuttavat vuoroasumisen periaatetta.

4.7. Aineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi etenee induktiivisella päättelyllä. Induktiivisessa päättelyssä edetään yksittäisestä yleiseen. Yksittäisistä tapauksista ja tapahtumista muodostetaan laajempi kokonaisuus. Päättely tapahtuu siis aineistolähtöisesti. (Kylmä & Juvakka 2007, 22.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi tapahtuu yleensä noudattaen tiettyä kaavaa. Tuomi ja Sarajärvi (2018) esittävät analyysimallin, jossa on neljä vaihetta. Malli pohjautuu tutkija Timo Laineen laatimaan runkoon analyysin etenemisestä. Ensimmäisessä vaiheessa tutkijan täytyy päättää, mikä aineistossa on sellaista, mikä kiinnostaa. Aineistosta voi etsiä vastauksia tutkimusongelmiin. Toisessa vaiheessa aineisto käydään läpi ja tutkija merkitsee ylös ne asiat, jotka häntä kiinnostaa. Merkitykselliset asiat kerätään yhteen ja erilleen muusta aineistosta. Kolmannessa vaiheessa luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto. Viimeisessä vaiheessa tutkija kirjoittaa tuloksista yhteenvedon. Varsinaiseksi analyysiksi mielletään usein pelkästään kolmas vaihe, mutta analyysi ei ole kokonainen ilman kaikkia muita vaiheita. Luokittelulla tarkoitetaan yksinkertaista aineiston järjestelyä. Aineistosta määritellään erilaisia luokkia. Sen jälkeen lasketaan, montako

kertaa mikäkin luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelussa keskitytään siihen, mitä mistäkin teemasta on sanottu. Tyypittelyllä tarkoitetaan sitä, että aineistosta muodostetaan tiettyjä tyyppisiä. Aineistosta etsitään näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia ja muodostetaan näistä tietynlainen tyyppiesimerkki. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105.)

Tässä opinnäytetyössäni käytin aineiston analysoinnissa teemoittelua. Teemoittelussa aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään eri ryhmiin aihepiirien mukaan. Näin voidaan tarkastella eri teemojen esiintyvyyttä aineistossa. Aineistosta aletaan etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105, 107.) Aineistosta etsitään ja erotellaan tutkimusongelman tai -ongelmien kannalta olennaisimmat aiheet. Aineistosta kasataan samaan teemaan liittyvät sitaatit yhteen. Jotta teemoittelulla päästään syvällisempään analyysiin, vaatii se teorian ja empirian limittymistä toisiinsa. Vaikka teemoittelulla pyritäänkin sitaattien erotteluun eri teemojen mukaan, niin täytyy muistaa, että sitaatteja ei voi tutkimustekstissä olla liikaa. Tärkeä ohjenuora on, että sitaatteja ei saa olla enempää, kuin tutkijan omaa analyysia ja tulkintaa. (Eskola & Suoranta 1998, 126, 130.)

Teemoittelussa voi lähteä liikkeelle tutkimuskysymysten teemoista, koska niiden avulla on helpointa ryhtyä jäsentelemään aineistoa. Aineistoa ensimmäistä kertaa lukiessaan pystyy jo keskittymään tiettyihin teemoihin. (Eskola & Suoranta 1998, 109.) Aineisto järjestellään teemoittain. Aina tämä ei kuitenkaan ole helppoa, koska vastaaja ei välttämättä ole edennyt teemoittain. Tiettyyn teemaan liittyviä vastauksia voi löytyä eri puolilta aineistoa. Aineisto on siis hyvä järjestellä uudestaan. Seuraavassa teemoittelun vaiheessa tutkija esittää aineistosta omat tulkintansa. Tutkija poimii aineistostaan tärkeimmät kohdat sen mukaan, pyrkiikö hän kuvaamaan aineistoa tasapuolisesti vai haluaako hän painottaa aineiston mielenkiintoisimpia kohtia. Aineistoa voi analysoida vastaaja kerrallaan, jolloin pyritään tekemään tietynlaisia tapauskuvauksia. Aineistoa voi analysoida myös teema kerrallaan, jolloin pyritään hahmottamaan millaisia kokemuksia vastaajat ovat tuoneet esiin tiettyyn teemaan liittyen. Lopuksi tutkija kirjoittaa auki omat aineistosta nousseet tulkintansa. (Eskola 2007, 170, 174–175.)

4.8. Aineiston analysointi tässä opinnäytetyössä

Aloitin aineistoni läpikäymisen lukemalla ensin kaikki vastaukset läpi pariin kertaan ja tarkastelin, mitä tärkeitä asioita nousee jo silloin aineistosta esiin. Ryhdyin käymään aineistoa tarkemmin läpi niin, että nimesin teemoja tutkimusongelmien mukaan. Tarkastelin, millaisia vastauksia on asumiseen liittyen, millaisia etävanhemman tapaamiseen liittyen ja niin edelleen. Aineistoa läpikäydessä alustaviksi teemoiksi tuli muutokset asumisjärjestelyissä, etävanhemman tapaaminen, sosiaaliset suhteet, koulu ja vapaa-aika sekä hyvät ja huonot puolet. Lisäksi yksi tutkimusongelmien ulkopuolinen teema oli neuvot samassa tilanteessa oleville lapsille. Järjestelin muutokset asumisjärjestelyissä- teeman alle kaikki siihen liittyvät vastaukset. Tein näin jokaisen teeman kohdalla. Sen jälkeen aloin järjestelemään muutokset asumisjärjestelyissä-teeman alla olevia sitaatteja omiin ryhmiinsä ja loin niille alateemoja. Osalle alateemoista muodostui vielä yläteemoja. Esimerkki koulunkäyntiin liittyvien vaikutusten teemoittelu-polusta on liitteenä (liite 5).

Asumiseen liittyen alateemoiksi tuli ”Vanhaan kotiin jääminen toisen vanhemman kanssa” ja ”Muuttaminen”. Kävin samalla tavalla läpi jokaisen osion. Etävanhemman tapaamiseen liittyen tuli alateemoiksi ”Isä lapsen elämässä epäsäännöllisesti” ja ”Isä mukana lapsen elämässä säännöllisesti”. Sosiaalisten suhteiden muutoksiin liittyen tuli kaksi alateemaa ”Positiivinen vaikutus” ja ”Negatiivinen vaikutus”. Yläteemoiksi näille tuli ”Rikastaminen” ja ”Menetyt”. Harrastuksiin liittyen alateemoiksi tuli ”Ei vaikutusta”, ”Vanhan harrastuksen loppuminen” ja ”Uusi harrastus”. Koulunkäyntiin liittyen alateemoiksi muodostui ”Keskittymisvaikeudet”, ”Motivaatio-ongelmat”, ”Uni-ongelmat” ”Masennus” ja ”Stressi”. Näille alateemoille muodostui yläteemaksi ”Psykkiset oireet” ja ”Fyysiset oireet”.

Vanhempien eron hyviin puoliin liittyen muodostui useampia alateemoja. Ne olivat ”Ei nähdä hyviä puolia”, ”Perhepiiri laajenee”, ”Käytännölliset asiat”, ”Sosiaalinen piiri laajenee”, ”Vanhempien onni”, ”Sopu vanhempien välillä” sekä ”Oma kasvu ja kehitys”. Näistä muodostui yläteemoiksi ”Subjekttiivinen näkökulma”, ”Objekttiivinen näkökulma”, ”Sovussa eläminen” ja ”Sosiaalinen piiri laajenee”. Samoin vanhempien eron huonoihin puoliin liittyen muodostui useampia alateemoja. Ne olivat ”Etääntyminen isästä”, ”Eestaas kulkeminen”, ”Vanhan menetys,

uuteen tottuminen” ”Muutokseen tottuminen” sekä ”Läheisen tunteet” ja ”Omat tunteet”. Neuvoihin liittyen alateemoiksi muodostui ”Rohkaisu”, ”Ei lapsen syy”, ”Oikeus sanoa mielipide”, ”Eroauttaminen”, ”Lapsi saa olla lapsi” ja ”virheellinen stereotypia”. Näille muodostui yläteemoiksi ”Usko tulevaan”, ”Vapautus syyllisyydestä”, ”lapsen oikeudet”, ”yhteiskunnallinen tuki”, ”vanhemman ja lapsen roolit” sekä ”stereotypian muuttaminen”. Kun olin käynyt koko aineiston tällä tavalla läpi, aloin tekemään tulkintoja aineistosta. Kirjoitin tuloksia auki ja välillä palasin taas aineistoon takaisin, jolloin huomasin, että toisella kerralla saatoinkin löytää uudenlaisia tulkintoja.

5 Tulokset

5.1. Eron vaikutukset asumisjärjestelyihin

Noin kolmasosa vastaajista oli saanut jäädä asumaan samaan vanhaan kotiin, eikä heidän ollut tarvinnut muuttaa mihinkään vanhempien erotessa. Vanhaan kotiin jääneistä suurin osa oli jäänyt asumaan äidin kanssa. Vanhaan kotiin jääneillä suurin muutos oli se, että toinen vanhemmista muutti pois yhteisestä kodista. Vastaajista yli puolet olivat muuttaneet vanhempien eron seurauksena uudelle paikkakunnalle tai uuteen kotiin samalla paikkakunnalla. Kaikki niistä, jotka olivat vanhempien eron jälkeen muuttaneet, olivat muuttaneet äidin kanssa. Osalla oli muuttanut sisaruksia mukana. Osa muuttamaan joutuneista, oli ollut niin pieniä, etteivät he muista vanhempien erosta tai muutosta mitään. Jos he muistavat, niin he eivät nuoren ikänsä takia ole osanneet ajatella tilanteesta mitään sen kummempaa.

Suurin osa muuttamaan joutuneista oli suhtautunut muuttoon positiivisesti. Heistä muutto uuteen kotiin tai uudelle paikkakunnalle on voinut tuntua mukavalta, koska siinä on ollut muutosta johtuvaa uutuudenviehätystä.

”En ollut aikaisemmin muuttanut, joten se oli jännittävää, mutta kivaa.” (#5)

Aineistosta nousee esiin se, kuinka pienemmillä lapsilla on tapana ajatella kovinkin materialistisesti. Lapset usein nimeävät vanhempien eron hyväksi puoleksi juuri jonkin sellaisen asian, mitä saa kaksi kappaletta, yhden molempien vanhempien luona.

”Olin innoissani muutosta, sillä sain kaksi omaa huonetta.” (#6)

Vastaajista viisi on kokenut muuton hankalana ja raskaana asiana. Muutto harmitti ja tuntui haikealta. Joillekin muutto oli raskaampaa. Eräs vastaaja kertoo joutuneensa muuttamaan todella monta kertaa, joten hän ei ole ehtinyt kotiutumaan asuinpaikalleen.

”Olen muuttanut n. 20 kertaa elämäni aikana äidin uuden kumppanin tms. vadaavan tapahtuman takia. Jatkuva muuttaminen oli rankkaa enkä kerennyt tuntea näitä asuntoja täysin kodiksi.” (#17)

Aineistosta nousi esiin se, että lapset sopeutuvat muuttoon ja uuteen kotiin sekä uudelle paikkakunnalle kotitutumiseen melko hyvin. Useampi vastaaja kertoi, kuinka muuttaminen on aluksi tuntunut ikävältä, mutta myöhemmin se ei enää tuntunut niin pahalta. Toisaalta voi käydä niinkin, että muutto tuntuu aluksi mukavalta ja mielenkiintoiselta mutta jonkin ajan kuluttua arki tulee vastaan.

”Muuttaminen tuntui aluksi mielenkiintoiselta ja jännittävältä. Pidemmän päälle en kuitenkaan viihtynyt uudella paikkakunnalla, joten jo parin kuukauden kuluttua muutin takaisin isän luo.” (#27)

Muuttaminen aiheutti vastaajissa myös ristiriitaisia tunteita. Muuttaminen on ollut toisaalta mukavaa ja toisaalta taas ikävää.

”Muuttaminen oli kivaa, koska kaikki odotimme talon valmistumista. Muutto oli toisaalta ikävää ja kodit tuntuivat tyhjiltä koska molemmat vanhemmat eivät olleet saman katon alla.” (#26)

Joissain tapauksissa muutto voi olla lapsellekin helpotus, jos perheessä on ollut esim. päihdeongelmia tai väkivaltaa. Eräs vastaaja on ollut muuton tapahtuessa niin pieni, ettei muista miltä se on tuntunut, mutta epäilee sen olleen samanaikaisesti haikeaa sekä helpottavaa isän alkoholismien vuoksi.

”En muista kovinkaan tarkasti, miltä muuttaminen tuntui, mutta varmaankin osittain haikealta, mutta kuitenkin helpottuneelta, koska isäni on alkoholisti.” (#16)

Osa vastaajista on muuttanut jo pois kotoa omaan kotiin. Vastaajista suurin osa on kertonut asuneensa tai asuvansa edelleen äidin luona. Pieni osa vastaajista on asunut tai asuu edelleen isänsä luona. Vastaajista 11% on ilmoittanut asuvansa tai asuneensa molempien vanhempien luona, eli silloin heillä on ollut käytössä vuoroasuminen. Yleensä vanhemmat päättävät pienempien lasten kohdalla, kumman luona lapsi asuu. Mutta eräs vastaaja tuo esiin, että hän sai jo pienenä valita kumman vanhemman luona hän haluaa asua.

”Vanhemmat kysyivät mielipidettäni, kumman luokse muuttaisin. Muutin äidin kanssa toiselle paikkakunnalle.” (#27)

Suurin osa vastaajista (16) on nähnyt etävanhempaa joka toinen viikonloppu. Osa on vastannut, ettei heillä ole etävanhempaa. Tällaiset vastaajat ovat asuneet vuoroviikoin vanhempiensa luona, eikä oikeastaan kumpikaan ole etävanhempi. Monet vastaajista toivat esille sen, että nuorempana ovat nähneet etävanhempaa säännöllisemmin ja useammin mutta isommaksi kasvettua toisen vanhemman tapaaminenkin on harventunut.

”Pienenä näimme enemmän 2 viikon välein viikonloppuisin kunnes menimme siskoni kanssa lukioon ja aikaa menee muuhun. Näemme silti isäämme usein.” (#7)

Vastaajista 5 ei näe isäänsä ollenkaan tai sitten he näkevät hyvin harvoin. Joskus yhteys voi myös katketa, vaikka se aluksi olisikin ollut säännöllisempi.

”Aluksi näin isääni säännöllisen epäsäännöllisesti, ehkäpä kuitenkin viikoittain. Mutta noin 6 vuoteen en ole ollut tekemisissä hänen kanssaan.” (#16)

”Isäni muutti pois kun olin 4 ja näin hänet viimeksi 7 vuotiaana. Hän ei halua minuun tai veljeeni mitään yhteyttä.” (#4)

5.2. Eron vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin

Vastaajista noin kolmasosalla ei vanhempien ero ollut muuttanut suhdetta vanhempiin oikeastaan millään tavalla. Kolmasosalla vanhempien ero oli vaikuttanut negatiivisesti suhteeseen toisen vanhemman kanssa. Yleensä suhde isään oli vanhempien eron myötä huonontunut ja moni vastaajista kokeekin etäännyneensä isästään vanhempien eron jälkeen. Muutama vastaajista kertoi yhteydenpidon loppuneen kokonaan. Kaksi vastaajaa tuo esille sen, että ovat etäänntyneet

isästään, mutta he osaavat jo huomioida sen, että etäännyminen on voinut tapahtua myös muista syistä, kuin eron vuoksi.

"Isän kanssa välit ovat etäiset, peruskohteliaat. Uskon tähän syyn kuitenkin olevan pikemminkin erinäiset kokemukset luottamuksen pettämisestä kuin varsinainen etävanhemmuus." (#21)

"Isääni en siis enää tapaa, mutta koen, että hänen alkoholisminsa takia niin olisi aivan hyvin voinut käydä, vaikka vanhempani eivät olisi eronneet. Hän ei itse ymmärrä sairauttaan siinä mittakaavassa, jossa se vaikutti suhteeseemme." (#16)

Joskus voi käydä myös niin, että vanhempien eron myötä suhde molempiin vanhempiin huononee.

"Toista vanhempaa en enää nähnyt juuri koskaan ja toisella ei ollut aikaa minulle muiden sisarusten hoiutamisen takia, joten suhde vanhempiini huonontui." (#29)

Noin kolmasosalla vastaajista suhde toiseen vanhempaan oli vanhempien eron myötä parantunut. Yleensä oli parantunut suhde lähivanhempaan, eli tässä tapauksessa äitiin. Toisaalta voi käydä niinkin, että eron jälkeen suhde etävanhempaankin paranee. Muutama vastaaja toi esille, että suhde isään on parantunut vanhempien eron jälkeen. Isällä on ollut enemmän aikaa eron jälkeen. Eräällä vastaajalla suhde isään on parantunut, koska eron jälkeen he olivat nähneet enemmän toisiaan, kuin ennen eroa.

"Isän kanssa välit paranivat säännöllisten näkemisten myötä, emme eroa ennen oikein viettäneet aikaa yhdessä." (#33)

Vastaajista kolmasosa oli sitä mieltä, että vanhempien ero ei vaikuttanut millään lailla suhteisiin kavereiden sekä sisarusten ja muiden sukulaisten kanssa. Osa vastaajista on ollut eron aikaan niin pieni, ettei ole hahmottanut tilannetta. Jos vanhempien ero on tapahtunut vastaajan ollessa pieni, niin siinä vaiheessa ei ole ollut vielä vakiintuneita kaverisuhteita. Noin kolmasosalla vastaajista vanhempien erosta johtuneen muuton myötä entiset kaverisuhteet olivat katkenneet.

"Muutto katkaisi kaikki paitsi yhden suhteen. Pelasin vanhan kaverin kanssa netissä. En saanut uusia yhtäviä -- ja aloin sulkeutua tietokoneen pariin--" (#14)

Toisaalta toiselle paikkakunnalle muutto saattoi myös helpottaa kavereiden näkemistä.

"Toisaalta kavereiden näkeminen muuttui helpommaksi -- muuttamisen myötä, asuimme kaukana liikenneyhteyksistä." (#33)

Eron jälkeisissä suhteissa sisaruksiin on näkynyt sisarusten välinen riitely ja kiireät välit mutta toisaalta taas osalla sisaruspuolien välinen lähentyminen, kun ovat pystyneet tukemaan toisiaan.

"Aluksi riitelimme paljon siskomme kanssa." (#18)

"Sisarusten kanssa meistä tuli paljo läheisempiä ja pidimme yhtä, olimme toistemme tukena enemmän." (#26)

Vastauksista kävi ilmi, että myöhemmin muodostuneen uusperheen myötä tulleiden uusien perheenjäsenten ja sisaruspuolien saamista on pidetty yleisesti ottaen hyvänä asiana.

"--Vanhempien uusista kumppaneista on tullut minulle hyvin tärkeitä ja toinen vanhemmistani sai uuden puolisonsa kanssa lapsen eli nyt minulla on myös ihana pieni pikkuveli." (#33)

Mutta osalla oli myös toisenlaisia kokemuksia asiasta. Heillä saattoi olla ristiriitoja vanhempien uusien kumppaneiden kanssa.

Suhteissa toisen vanhemman sukulaisiin on tapahtunut etääntymistä vanhempien eron jälkeen. Etääntyminen sukulaisista on johtunut etääntymisestä toisesta vanhemmasta. Myös vanhempien hankalat luonteet tuotiin esille syynä sukulaisista etääntymiseen.

"--Sukulaisiin en ole niin paljon yhteyksissä sillä molemmat vanhempani ovat melko riitaisia luonteeltaan.--" (#36)

Erään vastaajan mukaan suhteet isän puolen sukulaisiin on etääntyneet, koska suku pitää isää syyllisenä eroon.

"Iso osa minun suvustani joko pitävät eroa isäni syynä ja isäni sisko ei suostu näkemään häntä." (#13)

Eräs vastaaja on kiitollinen siitä, ettei vanhempien ero ole hankaloittanut hänen suhdettaan kummankaan puolen isovanhempiin.

"Isän puoleisten isovanhempien kanssa suhteet toimivat aina ja koen tästä suurta kiitollisuutta sekä heitä että äitiäni kohtaan, sillä erinäiset vallankäyttömenetelmät tms. ei koskaan päässyt vaikuttamaan suhteisiin ja olinkin erittäin läheinen isovanhempieni kanssa.--" (#21)

5.3. Eron vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempien ero ei tuonut minkäänlaisia haasteita koulunkäyntiin. Vastaajista muutama (6) toi kuitenkin esille, että vanhempien ero on aiheuttanut väsymystä, keskittymiskyvyn vähenemistä sekä motivaatio-ongelmia.

”Koulussa käyminen raskasra kun kotona riidellään ja huudetaan. Ei jaksaa tehdä oikein mitään.” (#12)

”Olin surullinen, vihainen, enkä pystynyt keskittymään kouluun. Ajanmittaa kaikki helpottui, mutta alussa se oli hyvin raskasta.” (#15)

Eräs vastaaja kertoi, että oli vanhempien eron seurauksena sairastunut vakavammin. Sairastuminen oli vaikuttanut myös koulunkäyntiin.

”Vanhempieni ero ja sen seuraukset olivat yksiä suurempia syitä minulle puhjenneseen keskivaineaan masennukseen. Minun on ollut masennuksesta johtuen ollut vaikeaa keskittyä opiskeluun ja jaksaa lähteä kouluun.” (#13)

Aineistosta nousi esille, että vanhempien erosta johtuneet käytännön asiat aiheuttivat stressiä ja huolta lapsille. Ne vastaajat, jotka ilmoittivat asumismuodoksi vuoroasumisen, toivat esiin, että vuoroasumisesta johtuvat vaihdot viikon välein ja tavaroiden kuljettaminen paikasta toiseen aiheutti ylimääräistä stressiä.

”Tavaroiden kускаaminen, viikon vaihdot, yöpyminen sunnuntai-maanantai välillä ja riidat--viikottainen asuminen aika epäkäytännöllistä.” (#36)

Myös vanhempien kommunikaation välissä oleminen aiheutti stressiä vastaajille.

”Jouduin vanhempana lapsena usein selvittelijäksi ja viestinviejäksi vanhempieni välillä. Ero oli suhteellisen sotkuinen ja koin aika paljon henkistä stressiä sen seurauksena.” (#13)

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempien ero ei vaikuttanut millään lailla heidän harrastuksiinsa. Vastauksista käy kuitenkin ilmi, että muutamilla on vanha harrastus loppunut vanhempien eron myötä.

”Kummallakaan ei ollut enään varaaa maksas mistään” (#7)

”Lopetin lentopallon pelaamisen, koska se vaikeutti isän luokse lähtöä.” (#13)

Eräällä vastaajista oli vanhempien eron jälkeen loppunut useampikin harrastus. Yleensä harrastuksen loppumiseen on vaikuttanut taloudelliset ongelmat tai

hankalat käytännön järjestelyt. Eräs vastaajista kiteyttää vastauksessaan tyypillisiä haasteita harrastuksen jatkamisessa vanhempien eron jälkeen

”Harrastuksien maksaja, harrastuksiin vieminen ja poishaku, harrastuksen valitseminen ja muuttaminen” (#36)

On tärkeää muistaa, että vanhempien eron tuomat muutokset lapsen harrastuksiin ei aina ole pelkästään negatiiviset, vaan muutos voi olla myös positiivinen. Positiivisen muutoksen toi esille ainoastaan yksi vastaaja.

”Pääsin aloittamaan uusia harrastuksia ja jatkamaan vanhoja helpommin parantuneen asumissijainnin myötä. (#33)

5.4. Vanhempien eron hyvät puolet

Vanhempien eron hyviä ja huonoja puolia arjen kannalta on osattu eritellä melko hyvin. Vastauksissa tuli esille vanhempien eron hyvänä puolena käytännöllisiä asioita. Muuttaminen ja koulun vaihtaminen nähtiin tässä vaiheessa jo hyvänä puolena, koska sitä kautta on voinut saada uusia hyviä ystäviä. Näin sosiaalinen piiri on laajentunut. Jos on ennen vanhempien eroa asunut pienemmällä paikkakunnalla, niin vanhempien eron myötä on saattanut muuttaa isommalle paikkakunnalle. Tämä on voinut helpottaa sosiaalista elämää ja harrastuksiin meneminen on voinut olla helpompaa.

”--Lisäksi muuttaminen -- on mahdollistanut minulle monia asioita, joita entisessä kodissa asuessani olisi ollut hankalaa saada tai toteuttaa. Koulun käynti, sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen, harrastaminen ja perus arki on nykyään helpompaa.” (#33)

Kahdet juhlat nostettiin esiin vanhempien eron hyvänä puolena.

”--nykyään minulla on aina kahdet synttärit, joulut, nimipäivät, koska niitä juhli-taan molempien sukujen kanssa.” (#15)

Samoin myös kahta omaa huonetta sekä leluja kahdessa paikkaa pidettiin eron hyvänä puolena. Hyvänä puolena tuotiin esille uusien perheenjäsenten saaminen vanhempien uusien puolisoitten myötä.

”--molempien vanhempien uuteen perhe-elämään tutustuminen ja sopeutuminen ja sitä kautta monipuolisuus.” (#34)

Yllättävän moni on nostanut esiin vanhempien eron hyvänä puolena arkeen liittyen vanhempien näkemisen onnellisena. Kun vanhempien erosta on kulunut jo useita vuosia ja asian on saanut itse käsiteltyä mielessään, niin osataan ottaa huomioon myös vanhempien onnellisuus. Tällöin pystytään jo näkemään ero vanhempien onnen ja hyvinvoinnin kannalta hyvänä asiana.

"Paras puoli on ollut nähdä vanhempani taas onnellisina ja rakentamassa uudenlaista elämää uusien ja heille sopivien kumppaneiden kanssa--" (#33)

"--Molemmat vanhempani ovat nyt parisuhteissa joossa he saavat enemmän ja sellaisten henkilöiden kanssa jotka sopivat heille paljon paremmin--" (#13)

Vanhempien onnellisuuteen liittyen nostettiin esiin myös vanhemmissa tapahtunut muutos. Vastaajat olivat nähneet vanhemmissa tapahtuneen positiivisia muutoksia eron jälkeen.

"Äidin kanssa elämä muuttui "paremmaksi" ja äidistä tuli itsevarmempi ja rohkeampi" (#18)

Toisaalta taas vanhemmissa on voinut tapahtua eron jälkeen muutosta myös huonompaan suuntaan, kuten eräs vastaaja toikin esille. Hänen isänsä oli eron jälkeen alkanut käyttämään enemmän päihteitä, mikä oli vähentänyt lapsen halua lähteä isän luokse.

Vanhempien ero pystyttiin näkemään joissain tapauksissa hyvänä asiana myös oman kasvun ja kehityksen kannalta. Vastauksista käy ilmi, että täysi-ikäiseksi tultuaan nuoret osaavat ajatella ja käsitellä asioita jo kypsemmin. He ymmärtävät vanhempien eron olleen joissakin tapauksissa heidän omaksi parhaakseen.

"...Pääsin eroon haitallisesta isä suhteesta, joka oli siis jo hiukan kärsinyt ennen vanhempieni eroa, koska olin kuitenkin tarpeeksi vanha ymmärtääkseni asioita." (#16)

"...uskon, että siskoni ja minun optimaalisen kehityksen kannalta oli olennaista, että ero tuli. On vaikea arvella, millaiseksi elämäni olisi muodostunut, jos äiti olisi sinnitellyt liitossa isän kanssa." (#21)

Muutama vastaajista näki näin jälkikäteen myös itsessä tapahtuneen kasvua vanhempien eron jälkeen. Vastauksissa oltiin myös kiitollisia siitä, että on saanut kasvaa ja elää sekä maalais- että kaupunkiympäristössä ja näin ollen on saanut laajempaa perspektiiviä asioihin.

"Nyt jälkepäin ajateltuna hyviä puolia olivat, että sain elää sekä maalla että kaupungissa ja sain monenlaisia näkökulmia asioihin. Olen kasvanut ja itsenäistynyt paljon eron ja uusioperheen myötä." (#27)

Osa vastaajista koki suhteen vanhempiin muuttuneen paremmaksi vanhempien eron jälkeen. Suhde toiseen vanhempaan tai molempiin on voinut muuttua paremmaksi siksi, että etävanhemman kanssa vietetään vähemmän aikaa. Tällöin lyhyempikin etävanhemman kanssa vietetty aika voi olla intensiivisempää ja laadukkaampaa.

"Minulla oli paljon läheisiä jotka tukivat minua enkä kokenut jääväni yksin joten pystyin keksittymään hyvin isän näkemiseen. Tiesi että kun sinne menen hänellä on minulle aikaa" (#23)

"...Isäni alkoi kiinnostua enemmän minun ja veljeni elämästä." (#13)

Joskus vanhempien erossa ei nähdä ollenkaan huonoja puolia, jos eron jälkeen lapsen arki muuttuu paremmaksi. Jos perheessä on jatkunut jo kauemmin vanhempien riitely, on vanhempien ero lapsellekin helpotus. Muutama vastaaja onkin nostanut vanhempien eron aiheuttamaksi hyväksi puoleksi riitelyn loppumisen. Joidenkin vastaajien kotona oli ollut jopa turvatonta ennen eroa. Riitelyn loppumisen lisäksi tuotiinkin hyvänä puolena esille turvallisempi ja rauhallisempi ympäristö.

"Mukavampi mennä kotiin kun on rauhallisempaa ja ei tarte stressata mitä tapahtuu. Oli vapautunut olo." (#12)

"Kotona olleet riidat ja muut jopa vaaralliset tilanteet loppuivat eron myötä, kotona oli hyvä olla" (#28)

5.5. Vanhempien eron huonot puolet

Vanhempien eron merkittävimpana huonona puolena pidettiin isästä etäännyttämistä tai isän häviämistä kokonaan elämästä. Eräs vastaaja harmittelee isän puuttumista hänen elämästään.

"Kasvaminen ilman isä-hahmoa on ollut haasvaa, eikä oikein tiedä miten pitäisi toimia. Minusta tuli myös entistä ujompi ja epäsosiaalinen. Tästä sai alkunsa myös minun tietokone addiktio" (#14)

Molempien vanhempien luona uusperheen arki ja siihen sopeutuminen oli tuottanut vaikeuksia.

"--Kun molemmat löysivät pysyvän puolison niin uuden perheen arki oli vaikeeta ja tuotti hankaluuksia. (#26)

Eräs vastaaja toi esille sen, että lapsen ja vanhemman uuden kumppanin välinen suhde ei aina toimi.

"...uusi (nykyään entinen) vaimo narsisti, narsisti vaimon lapset "kiusasivat" veljeäni sekä vaimo kritisoi/alenti häntä." (#25)

Usein ajatellaan, että lapsi sopeutuu nopeasti muutoksiin ja uusiin tilanteisiin. Aineistonikin kuitenkin osoitti, että lapsilla voi olla asiasta erilaisia kokemuksia. Lapsella voi mennä kauan aikaa sopeutua muutoksiin.

"minua ja sisaruksiani ei juuri ajateltu erossa. Vanhempani kokivat, että me kyllä sopeudumme, mutta asia ei niin mennyt." (#32)

"--Lyhyessä ajassa tapahtui paljon muutoksia, joihin tottumiseen meni monia vuosia.—" (#27)

Aineistosta nousi esiin lasten sympatia muita perheenjäseniä kohtaan vanhempien erotessa. Osa vastaajista oli huolissaan toisen vanhempansa tai pienempien sisarusten jaksamisesta. Läheisen ihmisen surun vierestä katsominen olikin nostettu vanhempien eron huonoksi puoleksi.

"Äidin näkeminen hyvin surullisena tietäen ettei voi itse auttaa mitenkään." (#15)

"Veljeni ottivat asian vaikeasti, suuttuivat ja surivat." (#24)

Muutama nuori ymmärsi äitinsä kiireen yksinhuoltajana sekä äidin oman ajan vähäisyyden.

"äidin ajanpuute hänen joutuessa yksin hoitamaan kaiken" (#29)

"koska asumme hänen luonaan jatkuvasti, hänellä ei ole ollut juurikaan aikaa itselleen, eikä hän esimerkiksi ole tavannut uutta puolisoa" (#16)

Aineistosta nousee esiin huonona puolena vanhempien väliset ristiriidat, jotka jatkuvat eron jälkeenkin. Vanhemmat saattavat puhua pahaa toisistaan lapsen kuullen. Joskus toinen vanhempi saattaa jopa kieltää toisesta vanhemmasta puhumisen hänen luonaan.

"Toisesta vanhemmasta puhuminen on usein kiusallista tai hieman surullista, jos toinenosapuoli kommentoi tuomitsevasti." (#36)

Riitaa vanhempien välille aiheuttaa usein lapsiin liittyvien asioiden järjestely eron jälkeen. Aineistosta käy ilmi, että huonona puolena nähtiin vanhempien väliset riidat asioiden järjestelyssä eron jälkeen. Elatusmaksut ovat varmasti yksi yleisimmistä riidan aiheista eronneiden vanhempien välillä.

" -- huono puoli on elatusmaksujen maksaminen. Vaikka äiti löysi uuden miehen, joka osallistui meidän lasten elättämiseen, isän olisi pitänyt osallistua enemmän harrastusten ja elämisen maksamiseen. Vaikka näistä oli sovittu eron jälkeen kirjallisesti, isä suostui maksamaan vain minimin, joka sekin piti ottaa ulosotosta." (#5)

Erään vastaajan perheessä vanhempien välit olivat entisestään huonontuneet eron jälkeen. Tämä oli aiheuttanut sen, että lapset joutuivat viestin viejän asemaan vanhempien välille.

"Vanhempien välit huononivat vuosi vuodelta ja lopulta he eivät olleet enää puhevälissä niin meidän piti toimia viestinvälittäjänä eli heidän takia oli ongelmia saada sovittua kotivaihtoja/kyydityksiä ja missä vieteään juhlapyhät. --" (#26)

Vastaajista vain muutama (6) ei ole maininnut mitään vanhempien erosta johtuvia hyviä puolia. Joko niitä ei ole ollenkaan tai vastaaja ei ole osannut ajatella asiaa siitä näkökulmasta.

"En keksi mitään hyviä puolia. Vanhemmat eivät koskaan edes riidelleet yhdessä ollessa meidän seurassa niin koko ero tuli meille yllätyksenä" (#26)

5.6. Neuvoja vastaavassa tilanteessa olevalle lapselle

Kyselyn lopussa pyysin vastaajia vielä antamaan neuvoja lapselle, jonka vanhemmat ovat juuri eroamassa. Tai jos se olisi mahdollista, niin mitä neuvoja he antaisivat itselleen siinä tilanteessa, kun vanhempien ero oli ajankohtainen. Yllättävän moni vastaajista haluaisi muistuttaa siitä, että vanhempien ero ei koskaan ole lapsen syy. Myöskään eron jälkeiset vanhempien erimielisyydet eivät ole lapsen syy.

"Vanhempiesi ero ei ole ikinä sinun syytäsi, etkä sinä voi tehdä asialle yhtään mitään--" (#13)

Suurin osa vastaajista haluaisi vakuuttaa lapselle tai nuorelle, että asiat tulevat menemään ihan hyvin. Vaikka aluksi voi tuntua pahalta, niin pikkuhiljaa arki alkaa taas rullaamaan. Vastaajat halusivat muistuttaa siitä, että vanhempien erosta voi seurata myös jotain hyvääkin, jonka ehkä ymmärtää vasta jälkeinpäin.

”Vanhempien eron kanssa oppii elämään ajan kanssa. Myöhemmin ehkä myös huomaa miksi ero oli hyvä asia.” (#6)

”Vaikka ero voi tuntua oudolta ja pelottavaltakin asialta, koita ajatella asian positiivisia puolia. Eron on kuitenkin aina omat syynsä ja todennäköisesti vanhempasi tulevat olemaan onnellisempia erottuaan--” (#33)

Vastauksista huomaa, että osa vastaajista on ehtinyt pohtia vanhempiensa eroa paljon ja he ajattelevat jälkeinpäin asiasta hyvin kypsästi.

”--Tietysti ero voi muuttaa suhdettasi vanhempiisi mutta muutos voi olla myös positiivinen. Parhaassa tapauksessa huomaat vanhempiesi olevan iloisempia ja onnellisempia eron jälkeen. Ero voi myös tuoda sinun elämäsi uusia, kivoja tyyppejä, kun/jos vanhempasi löytävät elämiinsä uusia ihmisiä. Lisäksi jos joudut muuttamaan koita pohtia asioita joita muutto voi mahdollistaa ja millaisia ovia se voi mahdollisesti sinulle avata.” (#33)

Muutama vastaaja haluaisi kehottaa vanhempien eron keskellä olevaa lasta tai nuorta puhumaan asiasta jollekin ja tarvittaessa pyytämään apua. Lasta tai nuorta kehoitetaan kertomaan oma mielipiteensä ja pitämään kiinni omista oikeuksistaan. Tärkein neuvo kuitenkin on vanhempien eron keskellä oleville lapsille ja nuorille, etteivät jäisi asian kanssa yksin.

”Puhu omasta tahdostasi rohkeasti ja vaadi, että myös sinua kuunnella. Jos avioerossa on häviöjä, se on aina lapsi ja näin ollen juuri sinä ansaitset tulla kuulluksi usein ja hyvin” (#21)

Eroperheen lasta kehoitetaan vanhempien erotilanteen keskelläkin säilyttämään hyvät ja lämpimät välit molempiin vanhempiin, jos ne on sitä olleet ennen eroakin. Usean vastaajan mielestä lapsen on tärkeä muistaa, että vanhemmat eivät välttämättä vain sovi yhteen.

Vastaajat antoivat myös yleisellä tasolla neuvoja vanhempien eroon liittyen. Ehkä yksi tärkeimmistä neuvoista oli, että vanhempia kehoitettiin muistamaan vanhemman ja lapsen roolit erotilanteessa.

”Vanhempien yleisesti pitäisi oppia selvittämään asiat itse, eikä käydä keskusteluja lastensa kautta. Vanhempien ei pitäisi laittaa lastaan sellaiseen

asemaan, jossa hänestä tuntuu että hänen pitäisi valita jomman kumman välillä” (#13)

Aineistosta nousi esiin eräs tärkeä neuvo yhteiskunnallisella tasolla. Erään vastaajan mielestä eroperheille pitäisi tarjota enemmän apua ja mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

”Eroperheille ja lapsille pitäisi tarjota matalan kynnyksen apua, jopa ilman pyytämistä :)” (#18)

Eräs nuori tuo esiin virheellisen stereotypian, mikä olisi hyvä muistaa kohdatessa lapsi tai nuori, jonka vanhemmat ovat eronneet. Yleinen virheellinen stereotypia on, että vanhempien ero olisi lapselle aina ikävä asia. Näin ei kuitenkaan läheskään aina ole.

”Eräs asia mitä joskus kuulee ja huomaa ihmisistä, kun mainitsee että vanhempani ovat eronneet, on että jotkut vaikuttavat olevan pahoillaan siitä ja ovat sääliä. Tämä menee mielestäni stereotypiaan, jonka mukaan kaikki erot ovat vain pahasta - joskus jokukin on sanonut ”harmi, että vanhempasi eivät ole enää yhdessä” johon ei voi muuta sanoa kuin ”se olisi sata kertaa suurempi harmi, jos he olisivat” (#28)

6 Johtopäätökset

6.1. Eron vaikutukset asumisjärjestelyihin

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli koota nuorten kokemuksia heidän vanhempiansa erosta. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut nuorten arkeen. Tulokset osoittivat sen, että kokemukset vanhempien erosta voivat olla hyvin kahtiajakoiset. Sen minkä joku näkee kielteisenä asiana, voikin joku toinen nähdä positiivisena asiana. Tuloksista näkyi kahtiajakoisuus siinä, kuinka suhtautuu eroon ja siihen liittyviin asioihin. Asioihin suhtautuminen riippui myös siitä, kuinka pitkä aika on kulunut siitä, kun vanhemmat ovat eronneet. Osa katsoi asioita vielä hyvin subjektiivisesta näkökulmasta, kun taas osa katsoi asiaa objektiivisemmin huomaten myös toisten ihmisten aseman eron kontekstissa. Tuloksista käy ilmi, että suurin konkreettinen muutos tapahtuu

olettavastikin asumisjärjestelyissä. Vastaajat ovat muuttaneet uuteen kotiin samalla paikkakunnalla tai kokonaan uudelle paikkakunnalle. Ne kouluikäiset, jotka ovat muuttaneet uudelle paikkakunnalle, ovat samalla vaihtaneet myös uuteen kouluun. Kaverit ovat myös vaihtuneet vanhojen kavereiden jäädessä vanhalle paikkakunnalle. Uudelle paikkakunnalle muuttaville on tullut enemmän muutoksia, joihin on pitänyt sopeutua. Muuttaminen on voinut herättää ristiriitaisia tunteita. Se on tuntunut toisaalta kivalta ehkä uutuudenviehätyksen takia. Toisaalta taas muuttaminen on ollut ikävää toisen vanhemman ja kavereiden jäädessä vanhalle paikkakunnalle. Osaa muuttaminen on huolestuttanut ja jopa pelottanut.

Yleensä vanhemmat ovat päättäneet sen, kumman luona lapsi asuu, mutta muutama vastaaja toi esille, että ovat saaneet itse päättää kumman luona haluaa asua. Toinen heistä on ollut jo lähes täysi-ikäinen vanhempien erotessa. Toinen heistä on ollut vanhempien erotessa alle kouluikäinen. Autonen-Vaaranieniemi & Forsberg toivat tutkimuksessaan (2014, 453) esille erään näkökulman lapsesta päätöksen tekijänä koskien hänen asumistaan. Heidän tutkimuksessaan oli tullut ilmi, kuinka vielä lähes täysi-ikäisellekin on vaikeaa ja raskasta tehdä oikeista syistä päätös siitä, kumman vanhemman luona haluaa asua.

Lapset asettavat yleensä vanhempien edun oman edun edelle, jotta heidän olisi mahdollista ylläpitää läheisiä suhteita molempiin vanhempiin. Tässä ilmenee lasten uskollisuus molempia vanhempia kohtaan. Lapset eivät välttämättä uskalla tuoda omaa mielipidettään asumisesta esiin, koska pelkäävät sillä aiheuttavansa riitoja vanhempien välille. On hyvin yleistä, että saadessaan mahdollisuuden, lapsi ratkaisee eron jälkeisen asuinpaikkansa vanhempien tunteiden ja olotilan perusteella. Uskollisuuden osoittaminen molemmille vanhemmille vähenee lapsen iän myötä. Lapset ottavat helposti vastuuta vanhempien henkisestä hyvinvoinnista. Tämä aiheuttaa ristiriitoja lapselle, kun he yrittävät tasapainotella vanhempien hyvinvoinnin sekä omien toiveiden ja tarpeiden välillä. (Autonen-Vaaranieniemi 2018, 63–65.)

Aineistoni osoitti, että vaikka muutto voi tuntuakin lapsesta kamalalta muuton hetkellä, niin lapsi kuitenkin sopeutuu melko nopeasti, kun alkaa saamaan kavereita uudelta paikkakunnalta. Muuton ikävyyteen voi vaikuttaa vanhempien eron tuoreus ja se, että lapsi joutuu erilleen toisesta vanhemmasta. Vuosien kuluessa nuoret ovat osanneet kääntää muuton myös positiiviseksi asiaksi. Jälkeen päin

osataan nähdä muuton positiiviset puolet, esimerkiksi uusien kavereiden saaminen ja paremmat harrastusmahdollisuudet.

Vastaajista kaikki, jotka olivat muuttaneet, olivat muuttaneet äidin kanssa. Osa oli muuttanut niin pienenä, etteivät he edes muista muutosta mitään. Tänä päivänä on edelleen yleistä, että vanhempien erotessa pienet lapset jäävät useimmiten asumaan äidin kanssa. Myös Linnavuoren mukaan lapset jäävät vanhempien eron jälkeen tavallisimmin asumaan äidin luo ja tapaavat isäänsä (Linnavuori 2007, 15–16).

6.2. Eron vaikutukset sosiaalsiin suhteisiin

Sosiaalsiin suhteisiin vanhempien erolla oli sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Olen tässä yhteydessä nimennyt negatiiviset vaikutukset menetyksiksi sosiaalisissa suhteissa ja positiiviset vaikutukset rikastuksiksi sosiaalisissa suhteissa. Menetyksiä sosiaalisissa suhteissa oli tässä opinnäytetyössä toisesta vanhemmasta, yleensä isästä, etäänntyminen. Vastaajat näkivät etävanhempaa yleensä joka toinen viikonloppu. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä harvemmin hän haluaa käydä etävanhemman luona. Wallerstein ym. (2007, 204–205) toivat esiin samanlaisen huomion. Usein käy niin, että kun lasten harrastukset ja ystävät alkavat tulla merkityksellisemmäksi osaksi lapsen elämässä, muodostuu pakollisista etävanhemman tapaamisajoista taakka. Lapset voivat kokea jopa, että heidät pakotetaan olemaan säännöllisesti poissa kotoaan ja ystävien luota. Wallerstein ym. (2007, 233) ehdottavatkin, että eronneiden vanhempien pitäisi huomioida lapsen iän myötä muuttuvat tarpeet ja heidän pitäisi olla valmiita muokkaamaan tapaamisaikatauluja lasten tarpeiden mukaisiksi.

Opinnäytetyössäni muutamilla oli yhteys isään katkennut kokonaan eron jälkeen. Vastaajat ovat kuitenkin isompana ymmärtäneet, että suhde olisi voinut katketa ilman eroakin isän elintapojen ja luottamuksen puutteen vuoksi. Yleisempää oli se, että suhde isään huononee, mutta täytyy muistaa, että suhde etävanhempaan voi myös parantua vanhempien eron jälkeen, kuten myös Linnavuori (2007, 131)

toteaa. Näin oli myös opinnäytetyössänikin käynyt muutamien vastaajien kohdalla.

Vanhempien ero oli huonontanut suhdetta toiseen vanhempaan, useimmiten isään. Tämä voi selittyä sillä, että suurimmalla osalla vastaajista isä on jäänyt etävanhemmaksi. Jo pelkästään etävanhempana olo voi etäännyttää etävanhempaa ja lasta, etenkin kun lapsi kasvaa isommaksi ja kaverisuhteet tulevat tärkeämmiksi. Myös Jarasto ja Sinervo (1999) mainitsevat ystävyysuhteiden tulevan tietyssä vaiheessa nuoren elämää tärkeämmäksi, kuin etävanhemman luokse meneminen (Jarasto & Sinervo 1999, 65).

Etäntymistä tapahtui myös molemmista vanhemmista. Vastauksista nousi esiin tärkeä näkökulma siihen, että eron jälkeen suhteet molempiin vanhempiin voivat huonontua. Eräs vastaaja koki, ettei hänen lähivanhemmallakaan (äiti) ollut enää aikaa hänelle. Wallersteinin (2007, 197–198.) tutkimuksessa esiin nousseet kokemukset äidin menettämisenä tukevat tätä näkökulmaa. Vaikka lapsi asuisi äidin luona, voi hän kokea olonsa yksinäiseksi ja hylätyksi äidin ollessa kiireinen töiden, opiskelujen, lastenhoidon ja kotitöiden kanssa. Tällöin lapsi voi kokea menettäneensä molemmat vanhempansa: isän siksi, että hänestä tuli etävanhempi ja äidin arjen kiireiden takia. Tämä on tärkeä näkökulma, jolla voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia lapsen elämässä.

Samalla kun suhde isään on heikentynyt, on myös suhteet isän puolen sukulaisiin heikentyneet, minkä näin myös menetyksenä sosiaalisissa suhteissa. Osalla huonot sukulaissuhteet oli johtunut vanhempien riidoista sukulaisten kanssa. Tähän ei kuitenkaan välttämättä vanhempien erolla ollut vaikutusta. Aineistosta nousi vanhemmille kiitosta asiasta, joka tulisi kaikkien eroavien vanhempien muistaa. Eräs vastaaja toi esiin, että hänellä oli säilynyt hyvät suhteet sekä äidin että isän puolen isovanhempiin. Kumpikaan vanhemmista ei käyttänyt vääränlaista valtaa ja molemmat pitivät tärkeänä, että lapsella säilyy hyvät suhteet molempiin isovanhempiinsa vanhempien erosta huolimatta.

Jos vanhempien eron myötä on tapahtunut etäntymistä isästä, niin samaan aikaan on lähennytty äidin kanssa. Useampi vastaajista on maininnut suhteen äitiin muuttuneen läheisemmäksi. Myös Linnavuori (2007, 131) toi tämän esille. Lapsen suhde vanhempaan voi eron myötä parantua, kun vanhemmalla voi olla

enemmän aikaa lapselle ja keskusteluyhteys voi parantua lapsen ja vanhemman välillä.

Toinen merkittävä menetys sosiaalisissa suhteissa tapahtui vanhojen kavereiden jäädessä vanhalle kotipaikkakunnalle. Toisaalta taas muuttamisen myötä tuli uusia kavereita ja vanhempien uusien parisuhteiden myötä uusia perheenjäseniä. Vanhempien uudet kumppanit ja niiden myötä tulevat uudet perheenjäsenet on yleensä nähty positiivisena asiana. Etenkin sellaisilla, joilla ei aikaisemmin ollut sisaruksia. Mutta joskus sopeutuminen uusiin perheenjäseniin ja sopeutuminen yleensäkin uusperheen elämään on ollut hankalampaa. Myös Autonen-Vaaranien & Forsbergin mukaan Vanassche (2013) on tutkimuksessaan saanut samankaltaisia tuloksia. Molempien vanhempien kotona olevat uudet perheenjäsenet ja uudenlainen arki tuottavat haasteita perheiden elämään. (Autonen-Vaaranieni & Forsberg 2015, 449.)

6.3. Eron vaikutukset koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan

Koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan vanhempien ero oli vaikuttanut yllättävän vähän tai yllättävän harva toi sitä ainakaan esiin. Vanhempien erolla on ollut vaikutusta muutamien lasten koulunkäyntiin aiheuttaen psyykkisiä tai fyysisiä oireita. Psykkisinä oireina mainittiin mm. keskittymisvaikeudet sekä motivaatio-ongelmat. Yleisimpänä fyysisenä oireena mainittiin väsymys. Opinnäytetyössäni tuli esiin myös nuoren kokemus vanhempien eron vaikutuksesta hänellä puhjenneseen masennukseen, joka oli aiheuttanut haasteita koulunkäyntiin. Vanhempien eron vaikutuksista koulunkäyntiin on myös toisenlaisia tutkimustuloksia, kuin mitä itse sain. Sinkkosen mukaan Bisnairin tutkimukseen (1990) osallistuneista lapsista jopa kolmasosalla oli koulumenestys heikentynyt huomattavasti vanhempien eron jälkeen. Osa lapsista voi surra vanhempien eroa niin voimakkaasti, ettei heillä ole enää tarpeeksi voimavaroja koulunkäyntiin ja koulutehtävien tekemiseen. (Sinkkonen 2017, 27.) Joskus lapsi saattaa jättää koulutehtäviä tekemättä, arvosanat koulussa alkavat laskea tai lapsi saattaa alkaa jäädä yhä useammin pois koulusta (Pruuki 2017b, 92). Linnavuoren tutkimuksessa vain harvojen lasten mielestä koulussa otettiin huomioon se, että lapsen vanhemmat eronneet.

Osassa kouluista ei välttämättä edes tiedetty sitä, että lapsen vanhemmat ovat eronneet. (Linnavuori 2007, 96–97.) Ehkä kouluissa olisikin hyvä ottaa enemmän huomioon vanhempien eron vaikutuksia lapsen koulunkäyntiin. Etenkin jos vaikutukset näkyvät keskittymiskyvyn ja motivaation heikkenemisenä, arvosanojen laskemisella ja poissaololla.

Vanhempien erolla oli ollut vain muutaman vastaajan harrastuksiin positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia. Muutamilla oli vanha harrastus loppunut taloudellisten haasteiden tai käytännön järjestelyjen hankaloitumisen takia. Sitä ei kuitenkaan käynyt ilmi, oliko lapsi aloittanut jossain vaiheessa uuden harrastuksen vai jäänyt kokonaan ilman harrastusta. Jos lapsi käy etävanhemman luona joka toinen viikonloppu, niin harrastus saattaa jäädä, kun lapsi ei pääsekään aina viikonlopputoreeneihin. Tai etävanhemman luokse meneminen saattaa jäädä välistä, jos juuri sinä viikonloppuna sattuu olemaan juuri joku tärkeä peli tai kilpailu. On tärkeää mainita näkökulma, jonka toi esiin vain yksi vastaaja. Muutto voi vaikuttaa harrastuksiin positiivisestikin, kun uudelle paikkakunnalla onkin paremmat harrastusmahdollisuudet. Linnavuori sai tutkimuksessaan samankaltaisia tuloksia vanhempien eron vähäisistä vaikutuksista lasten harrastuksiin. Vuoroasuminen ei ollut vaikuttanut lasten harrastuksiin, vaan he olivat onnistuneet jatkamaan harrastuksiaan tai aloittamaan uusia vuoroasumisesta huolimatta. Haastateltaessa nuoria aikuisia he osasivat jo arvostaa vanhempien panosta harrastuksiin kussaamisessa, vaikka matka olisikin pidentynyt. (Linnavuori, 2018. 38.) Tässä on kuitenkin huomioitava se, että Linnavuoren tutkimuksessa oli kyse vuoroasuvista lapsista. Vuoroasuvien lasten perheissä on helpompi jatkaa samaa harrastusta myös vanhempien eron jälkeen, koska kahden kodin välimatkat ovat luonnollisestikin lyhyempiä vuoroasumisen onnistumiseksi.

6.4. Vanhempien eron hyvät puolet

Nuoret osasivat hyvin eritellä vanhempien eron hyviä ja huonoja puolia. Pieni osa ei kuitenkaan osannut löytää mitään hyviä puolia vanhempien erosta. Suurimmalla osalla heistä vanhempien erosta oli kulunut suhteellisen lyhyt aika (alle 5

vuotta). Ero oli vielä ehkä sen verran tuore asia, ettei siinä vaiheessa vielä osattu nähdä eron hyviä puolia, vaikka niitä olisi ollutkin.

Aineistosta nousi esiin mielenkiintoinen näkökulma suhtautumisessa asioihin ja maailmaan vanhempien eron jälkeen. Silloin, kun vanhempien erosta on kulunut vasta vähän aikaa, oltiin käpertyneitä vielä itseensä ja mietittiin itseen liittyviä asioita. Vastaja on voinut miettiä mitä huonoa tai mitä hyvää on minulle itselleni seurannut vanhempien erosta. Asioihin suhtautuminen on ollut siinä vaiheessa vielä hyvin subjektiivista. Siinä vaiheessa, kun vanhempien erosta on kulunut jo useita vuosia ja on saanut itse käsiteltyä asiaa mielessään, osataan katsoa asiaa objektiivisemmin. Siinä vaiheessa osataan nähdä vanhempien eron hyviä puolia myös muiden, kuin oman itsensä kannalta. Myös Linnavuoren (2007, 103) tutkimuksessa vanhimmat haastateltavat ottivat huomioon vanhempien näkökulman asiassa: vanhempien kannalta on hyvä, jos heillä on välillä lapsista vapaata aikaa. Tämä nähtiin tärkeänä etenkin vanhempien uusien suhteiden kannalta. Opinnäytetyössäni tärkeänä vanhempien eron hyvänä puolena nähtiin vanhempien onnellisuus eron jälkeen. Vanhempien onnellisuus eron hyvänä puolena mainittiin todella usein. Nuoret olivat tyytyväisiä siihen, että näkevät omat vanhempansa elävän onnellista arkea. Vanhempien onnellisuuteen liittyen nähtiin hyvänä puolena myös vanhemmassa eron jälkeen tapahtunut positiivinen muutos.

Lasten arjen kannalta merkittävänä hyvänä puolena nähtiin vanhempien välisen riitelyn loppuminen. Jos perheessä on ennen eroa ollut paljon voimakasta riitelyä, niin vanhempien ero on tällöin ollut helpotus lapselle. Moni vastaajista oli ymmärtänyt, että jos vanhemmat riitelevät paljon, niin eroaminen voi olla ihan hyvä ratkaisu. Vanhempien eroaminen nähtiin hyvänä asiana, koska vanhempien riitely väheni huomattavasti tai loppui kokonaan eron jälkeen. Useat vastaajat kertoivat kuitenkin päinvastaisistakin kokemuksista, jolloin vanhempien riitely on jatkunut eroamisesta huolimatta.

Opinnäytetyössäni vanhempien eron arkeen liittyvinä hyvinä puolina nähtiin myös sosiaalisten suhteiden laajeneminen ja monipuolistuminen uusien kavereiden ja uusien perheenjäsenien muodossa. Uusien perheenjäsenien myötä on voinut tulla lähipiiriin myös uusia sukulaisia. Sosiaaliseen piiriin tulleet uudet ihmiset ovat myös voineet tarjota tukea ja turvaa. Toisena vanhempien eron hyvänä

puolena mainittiin kahdet juhlat. Syntymäpäiviä ja joulua saatettiin viettää molempien vanhempien luona. Tämä oli lapsille mieleinen tapa, koska he saivat kahdet juhlat ja kahdet lahjat. Myös Linnavuoren tutkimuksessa (2007, 93) oli yleisimpänä tapana järjestää kahdet syntymäpäivät ja kahdet joulut.

Vanhempien eron hyviä puolia nähtiin myös oman kasvun ja kehityksen kannalta. Vastaajat näkivät eron hyvänä asiana oman itsenäistymisen kannalta. Myös Wallersteinin ym. (2007, 297) tutkimuksessa eron kokeneet lapset kertovat jälkepäin vanhempien eron hyväksi puoleksi oppimisen itsenäiseksi sekä taidon pärjätä omillaan. Aikuisena he selviävät hyvin muutoksista ja hankalista tilanteista. Ovathan he joutuneet lapsesta lähtien opettelemaan siihen. Lapset ovat myös oppineet ajattelemaan kriittisesti ja olivat ylpeitä siitä, jos olivat onnistuneet pysymään puolueettomina vanhempiensa taisteluissa. Sekä opinnäytetyössäni että Wallersteinin ym. tutkimuksessa omillaan pärjäämisen taito ja itsenäistyminen on nähty positiivisena asiana. Tästä on kuitenkin päinvastaisiakin kokemuksia. Autonen-Vaaranieniemi (2018) kertoo, kuinka vanhempien riidat ovat vaikuttaneet negatiivisesti nuorten itsenäistymiseen. Kun vanhemmat ovat keskittyneet riitelemään keskenään, niin lasten on täytynyt liian aikaisin oppia selviytymään ja huolehtimaan itse itsestään. Heidän on täytynyt oppia pärjäämään omillaan. Lapset ovat oppineet, ettei vanhemmilta kannata odottaa huolenpitoa. Lapsia kuormittaa se, jos vastuu arjen asioista siirtyy lasten harteille liian aikaisin. (Autonen-Vaaranieniemi 2018, 60–63.) Myös Linnavuori on nähnyt lasten aikaisen itsenäistymisen osittain negatiivisena asiana. Hän muistuttaa, että ero perheiden lapset joutuvat kohtaamaan arjessaan monenlaisia moraalisia kysymyksiä, joita he joutuvat pohtimaan ja ratkaisemaan usein ilman aikuisen ohjausta. Yksi iso kysymys, jota ero perheiden lapset joutuvat pohtimaan on: kumpi on tärkeämpää, kaverin vai oman vanhemman kanssa vietetty aika? (Linnavuori, 2007. 46.)

6.5. Vanhempien eron huonot puolet

Vanhempien eron huonoja puolia nähtiin useita. Merkittävin huono puoli arkeen liittyen oli etäännyminen toisesta vanhemmasta, useimmiten isästä. Osalla oli välit

isään katkennut kokonaan, osa oli etäännytynyt isästä muuten vaan, ehkä etävanhemmuudesta johtuen. Eräs vastaajista harmittelikin sitä, että hän on joutunut kasvamaan ilman isähahmoa ja kokee, että sillä on ollut vaikutusta siihen, millaiseksi hän on kasvanut ja kehittynyt. Myös Hokkanen mainitsee toisen vanhemman puuttumisen lapsen elämästä hyvin vakavana asiana, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia lapsen kehitykselle (Hokkanen 2005, 143).

Vanhempien eron huonoksi puoleksi on mainittu myös käytännön ongelmat. Tämä korostui etenkin vuoroasuvilla lapsilla. He toivat esille vuoroasumisen raskauden: paikan vaihtaminen, tavaroiden kantaminen, tavarat väärässä paikassa. Sama asia on tullut esiin myös Öbergin ja Öbergin (2002) tutkimuksessa. Pakkaaminen ja kulkeminen paikasta toiseen viikon välein voi aiheuttaa lapsille turvattomuutta ja juurettomuutta. Yleensä vuoroasumista toteuttavat lapset eivät koekaan yhtä paikkaa kodikseen, vaan he kokevat heillä olevan kaksi kotia. Myös Linnavuori (2007) on saanut samanlaisia tuloksia. Sekä lapset että nuoret aikuiset kokivat vuoroasumisen ikävimpänä puolena tavaroiden pakkaamisen, siirtämisen paikasta toiseen ja tavaroiden unohtelun väärään paikkaan. Etenkin julkisilla kulkeminen koettiin raskaaksi. Kahden kodin välillä kulkemiseen kuitenkin tottui ajan kanssa. Kahden kodin erilaisiin elämäntapoihin totuttelu aiheutti ylimääräistä stressiä. Muutama nuori oli jopa kokenut vuoroasumisen vaikuttaneen negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa. Toisaalta vuoroasuminen saatettiin nähdä positiivisena vaihteluna arkeen. Vuoroasumisen kokemukseen vaikuttaakin myös lapsen tai nuoren persoonallisuus. Toinen kokee saman asian mukavana vaihteluna ja toinen rasittavana edestakaisin ramppaamisena. (Linnavuori 2018, 43 – 46.)

Vanhempien eron huonona puolena nähtiin vanhempien riitely, joka jatkui myös eron jälkeen. Riitelevät vanhemmat saattavat vetää myös lapsen mukaan riitoihin, jolloin lapsi joutuu hankalaan asemaan vanhempien välissä. Tämä on haitallista lapsen kehitykselle. Vanhempien riitelystä lapselle aiheutuvat haitat ovat samanlaisia ja yhtä tyypillisiä kaikissa asumismuodoissa (Autonen-Vaaraniemi 2018, 62). Vanhempien riitely voi vaikuttaa lapseen aiheuttamalla fyysisiä tai psyykkisiä oireita lapselle. Riitelyllä on vaikutuksia myös lapsen koulunkäyntiin, harrastuksiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Usein käy niin, että lapsi ei halua kertoa huolistaan riiteleville vanhemmille, vaan pitää ne sisällään. Seuraukset tunteiden tukahduttamisesta näkyvät usein vasta vuosien kuluessa. (Mäkijärvi 2014, 90.)

Tämä tuli esiin opinnäytetyössäni. Eräs vastaaja kokee, että vanhempien ero on aiheuttanut hänelle vaikean masennuksen. Jos lapsi joutuu toistuvasti seuraamaan vanhempiensa riitelyä ja kuuntelemaan, kun toinen vanhempi vähättelee tai puhuu pahaa toisesta vanhemmasta, niin silloin on olemassa riski lapsen henkisen kehityksen vaarantumiselle. Vaikeilla riidoilla erotilanteissa onkin yhteys lasten masennukseen. Riitelyyn keskittyvien vanhempien voi olla vaikea huomata lapsen masennusta, koska lapsi voi masennuksesta huolimatta esiintyä reippaana ja iloisena. (Mäkijärvi 2014, 127.)

Aineistosta nousi esiin näkökulma, joka useimmiten unohtuu erossa. Usein ajatellaan, että lapset sopeutuvat muutoksiin. Eroperheiden lasten oletetaan olevan tyytyväisiä ja sopeutuvan mihin tahansa järjestelyyn, jonka vanhemmat tai vanhemmat ja juristit yhdessä päättävät (Wallerstein ym. 2007, 204 – 205). Näin ei kuitenkaan aina ole. Vanhemmat helposti olettavat, että lapsi on sopeutunut hyvin muutoksiin ja uuteen ympäristöön tai uusiin perheenjäseniin. Lapsella voi kuitenkin olla tästä ihan erilainen kokemus. Tämä nousikin opinnäytetyössäni esiin.

6.6. Neuvot vastaavassa tilanteessa olevalle lapselle

Nuoret antoivat yllättävän hyvin neuvoja vastaavassa tilanteessa oleville lapsille, vaikka tähän kysymykseen ei ollut edes pakko vastata. Yllättävän moni halusi muistuttaa vanhempien eron keskellä olevaa lasta, että hän ei ole syyllinen vanhempien eroon. Tämä kertoo siitä, että moni lapsi saattaa pitää itseään syyllisenä vanhempiensa eroon. Jos vanhempien eroa ei käsitellä perheen sisällä, niin lapsen kokema syyllisyys voi jatkua pitkäänkin. Joskus oman eron keskellä painivat vanhemmat eivät välttämättä muista vakuuttaa lapselle, ettei heidän ero ole millään tavalla lapsen syy. Siksi lasten ja nuorten kanssa työskentelevät muut aikuiset ovatkin tärkeässä asemassa. Jos he kohtaavat työssään ero perheestä olevia lapsia ja nuoria, niin heidän on tärkeää vakuuttaa lapselle tai nuorelle, ettei vanhempien ero ole millään lailla heidän syy. Vanhempien eron kokeville haluttiin myös luoda uskoa tulevaan. Haluttiin rohkaista, että asiat tulevat menemään

loppujen lopuksi hyvin. Sellaisetkin asiat, jotka tuntuvat aluksi pahalta, muuttuvat usein ajan kanssa hyväksi.

Eräs tärkeä neuvo vanhempien eron keskellä oleville lapsille oli lapsen oikeuksista kiinni pitäminen. Lapsia ja nuoria kehoitettiin puhumaan asioista. Neuvottiin, ettei saa jäädä yksin, vaan kertoa ajatuksistaan ja mielipiteistään vanhemmille tai jollekin muulle aikuiselle. Mielipiteen ilmaisemisen oikeutta pidettiin tärkeänä. Myös Linnavuoren tutkimuksessa haastateltavat olivat tuoneet esille sekä lapsena että aikuisena lapsen oikeuden kertoa vanhemmilleen oma näkemys asumisen käytänteistä. Haastateltavien mielestä lapsen ei kannata hyväksyä ja sopeutua sellaiseen, mikä ei tunnu omasta mielestä sopivalta. (Linnavuori 2018, 47.) Linnavuoren tutkimuksessa kaikki haastatellut olivat olleet sitä mieltä, että lasten täytyy saada kertoa mielipiteensä asumisesta. Jopa lähes puolet oli sitä mieltä, että lapsen pitäisi saada itse päättää, kumman luona hän haluaa asua. (Linnavuori 2007, 107.) Käytännössä oman mielipiteen kertominen voi kuitenkin olla haasteellista. Lapsi saattaa pelätä aiheuttavansa vanhemmalle pahan mielen, joten hän mieluummin jättää oman mielipiteensä kertomatta. (Linnavuori 2018, 47.)

Yhteiskunnallisella tasolla eroperheitä voitaisiin auttaa enemmän. Tämä oli tärkeä näkökulma, jonka ainoastaan yksi vastaaja nosti esiin. Eroperheille pitäisi tarjota matalan kynnyksen apua paljon enemmän, kuin tällä hetkellä tarjotaan. Vanhempien erolla voi olla kauaskantoisiakin vaikutuksia lapsen elämään, joten perheiden olisi tärkeää saada tarvitsemaansa apua. Aineistosta nousikin esiin se, että kaikille eroperheille pitäisi tarjota apua ilman kysymistäkin. Apua on kyllä nykyisin tarjolla, mutta sitä pitäisi osata itse kysellä ja pyytää. Apua pitäisi tarjota ilman, että vanhempi edes pyytää sitä.

Vastaajat kehittivät vanhempia huolehtimaan siitä, että vanhemman ja lapsen roolien rajat pysyvät selkeinä. Vastaajien mielestä lapsen pitää saada olla omassa roolissaan, eikä vanhempien pitäisi erotilanteissa tai sen jälkeen sotkea lapsia heidän riitoihin. Myös Linnavuori (2007, 118) toi tämän esille. Viestinvälittäjiksi joutuneet lapset olivat kokeneet viestinvälittäjän roolin kiusalliseksi, etenkin jos vanhemmat olivat huonoissa väleissä. Ilkeiden viestien lisäksi osaa lapsista hämmensi se, että tiettyjä asioita kiellettiin kertomasta toiselle vanhemmalle.

Tärkeintä on muistaa, ettei ero aina ole lapsen näkökulmasta huono asia. Edelleen on valtakäsityksenä se, että lapsen olisi paras kasvaa ehjässä biologisessa perheessään. Usein ajatellaan myös, että vanhempien erolla on automaattisesti kielteisiä vaikutuksia lapsen kasvulle ja kehitykselle. Eräs nuori haluaisikin murtaa tämän virheellisen stereotypian. Monet lapset elävät kodissa, jossa voi olla paljon riitoja, päihteitä ja jopa väkivaltaa. Tällaisessa tapauksessa vanhempien ero voi olla lapsellekin helpotus. Tällöin lapsi joutuu hankalaan tilanteeseen, jos hän joutuu puolustelemaan vanhempiensa eroa sellaiselle henkilölle, joka harmittelee sitä. Tällaisessa tapauksessa lapsen suhtautuminen vanhempien eroon on varmasti erilaista, kuin perheessä, jossa ei ole mitään turvallisuutta uhkaavia tekijöitä. Lapsi ymmärtää eron tärkeyden vasta myöhemmin, kun hän on tarpeeksi vanha käsittelemään asioita kypsästi.

7 Pohdinta

7.1. Luotettavuus ja eettisyys opinnäytetyössäni

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on tärkeää tutkijan rehellisyys. Tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut ovat arvioinnin kohteena tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Tutkijan on kuvattava ja perusteltava kaikki tekemänsä ratkaisut sekä miten hän on näihin ratkaisuihin päätenyt. Näin ollen luotettavuuden arviointia tapahtuu koko tutkimuksen ajan. Kaikki tutkimukseen liittyvät asiat täytyy tehdä läpinäkyviksi. Läpinäkyvyys liittyy monella tavalla tutkimuksen etiikkaan. (Vilkkä 2005, 158–160.) Tutkijan on kuvattavat kaikki tapahtumat ja tekemänsä ratkaisut niin tarkasti, että niillä tiedoilla tutkimus olisi toistettavissa. Laadullista tutkimusta ei kuitenkaan koskaan voida täysin toistaa samanaikaisena, koska jokainen laadullinen tutkimus on ainutkertainen kokonaisuus. (Vilkkä 2005, 159.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa käytetään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan

mittaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä mieluummin luotettavuuden (reliaabelius) ja pätevyyden (validius) käsitteitä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa sitä, että kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. Tai jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja molemmilla kerroilla saadaan sama tulos, niin tuloksia voidaan pitää reliaabeleina. Tutkimuksen pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimusmenetelmällä saadaan vastauksia niihin kysymyksiin mihin haluttiinkin saada vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.) Pätevyyden käsitteellä tarkoitetaan periaatteessa myös sitä, että tutkimus pitäisi olla toistettavissa samanlaisena. Tämä ei kuitenkaan käytännössä toteudu, koska laadullinen tutkimus on aina ainutkertainen kokonaisuus eikä näin ole toistettavissa juuri samanlaisena. Tämä johtuu siitä, että tutkimuksen osallistujat sekä tutkijat ovat persoonallisia yksilöitä, joiden toimintaan voi vaikuttaa moni asia. Siksi tutkimus ei välttämättä ole toistettavissa täysin samanlaisena, vaikka kaikki tutkimuksen vaiheet olisikin kirjoitettu auki yksityiskohtaisesti. (Vilkka 2005, 159.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan tarkastelemalla sitä, kuinka tarkasti tutkija on kuvannut ja selittänyt kaikki tutkimuksensa vaiheet. Tutkijan täytyy tuoda esille myös perustelut, miksi on päätynyt tiettyihin ratkaisuihin tutkimuksen eri vaiheissa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.) Tutkimuksen luotettavuutta arviotaessa kiinnitetään huomiota tutkimusasetelmaan, tutkimusongelman määrittelyyn, tutkimusmenetelmien valintaan ja koko tutkimusprosessin toteutukseen. Luotettavuustarkastelun lähtökohtana on työn riittävä dokumentointi. Tutkijan tekemän dokumentaation avulla arvioidaan tutkijan ratkaisuja. On tärkeää muistaa tutkimusprosessin aikana tehtyjen valintojen ja päätösten perustelut, koska ne lisäävät kirjoittajan uskottavuutta. (Kananen 2017, 176–177.)

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyen on olemassa yleisesti hyväksytyjä tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistujilla on itsemääräämisoikeus, jolloin he päättävät itse tutkimukseen osallistumisesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 23.) Tutkimustyön kaikissa vaiheissa on oltava ehdottoman rehellinen.

Hyvän tieteellisen tutkimuksen periaatteisiin kuuluu, ettei toisen tekstiä plagioida tai esitetä omana sellaista tekstiä, joka ei ole omaa. Lainauksiin tulee merkitä lähdeviitteet. Tutkija ei voi plagioida omia aiempia tutkimuksiaan. Tutkimuksen tuloksia ei vääristellä eikä keksitä. Niitä ei myöskään yleistetä ilman kritiikkiä. Tutkimuksen raportoinnissa käytetyt menetelmät tulee selittää auki huolellisesti. Toisten tutkijoiden osuutta ei voi vähätellä. Mahdollisia tutkimukseen myönnettäviä määrärahoja ei voi käyttää muuhun kuin tutkimukselliseen tarkoitukseen. Kun edellä mainitut asiat ottaa riittävästi ja oikein huomioon, niin tutkimuksen eettisyys säilyy hyvällä tasolla. (Hirsjärvi ym. 2007, 23, 25–27.)

Tutkimusetiikan ja hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen tutkimuksen teossa kuuluu olennaisena osana tutkimukseen, jos tuloksilla pyritään saamaan uskottavuutta yhteiskunnassa (Vilka 2005, 40). Tutkimuksen eettisyyteen kuuluu olennaisesti tutkimusaineistojen säilyttäminen. Tämä tarkoittaa tutkittavien anonymiteetin säilyttämistä. Tutkimusaineisto ei saa päätyä väriin käsiin. (Vilka 2005, 35.) Tutkimukseen osallistuvat henkilöt eivät myöskään voi olla tunnistettavissa tutkimuksesta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Tutkimuksen uskottavuus ja eettisyys kulkevat käsi kädessä. Tutkimus on sitä uskottavampi mitä enemmän ja perusteellisemmin tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkijalla itsellään on vastuu tutkimuksen rehellisyydestä sekä hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133.)

Tässä opinnäytetyössä olen pyrkinyt kuvaamaan kaikki työvaiheet mahdollisimman tarkasti. Perustelen myös kaikki tekemäni ratkaisut. Näin lukijan on mahdollista seurata, kuinka olen toiminut eri työvaiheissa. Lukija näkee myös perusteluni sille, miksi olen toiminut niin kuin olen toiminut. Olen liittännyt toimeksiantosopimuksen, tutkimusluvan, kirjeen lukioden rehtoreille sekä tutkimuskysymykset tutkimuksen liitteiksi. Nämä kaikki edellä mainitut toiminnot parantavat tutkimuksen luotettavuutta. Periaatteessa opinnäytetyössäni esille tulleilla tiedoilla olisi mahdollista toistaa tutkimus sellaisenaan. Käytännössä tämä on kuitenkin mahdollonta toistaa täysin samanlaisena. Uudesta tutkimuksesta nousi luultavasti esiin vielä uusia näkökulmia. Tutkimukseni aineisto oli melko suuri (36) ja siksi vastauksissa tulikin osittain toistuvuutta. Mutta toisaalta myös viimeisimmissä vastauksissa nousi esiin vielä jokin uusi tärkeä näkökulma, mitä ei ollut aikaisemmin tullut esille

Opinnäytetyössäni toteutuu tutkimuksen teon eettiset periaatteet. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista ja alaikäisiltä tulee olla vanhempien suostumus tutkimukseen osallistumiselle. Tästä syystä oli tärkeää, että opinnäytetyössäni tutkimukseen osallistujat ovat vähintään 18-vuotiaita. Tutkittavat ovat saaneet itse päättää osallistuvatko kyselyyn, eikä heidän vanhemmiltaan tarvittu suostumusta tutkimukseen osallistumiselle. Opinnäytetyössäni olen merkinnyt käyttämäni lähteet tarvittavilla viitteillä. Tuloksia olen elävöittänyt vastaajien sitaateilla. Sitaatit olen erottanut muusta tekstillä sisennyksellä ja pienemmällä fontilla. Sitaattien perässä on esim. #1, joka tarkoittaa vastaajaa nro 1. Tämä varmistaa sen, että vastaajan vastaus erottuu minun omasta tekstistäni.

Opinnäytetyössäni tutkittavien vastaukset olivat valmiiksi sähköisessä muodossa, joten ei ole vaaraa, että paperiset vastauslomakkeet joutuisivat ulkopuolisten käsiin. Webropol-ohjelman käyttö ei ole mahdollista ilman omia tunnuksia. Tutkittavien vastaukset ovat minun tunnusten takana. Eikä kukaan muu tiedä minun tunnuksia. Tutkittavat eivät ole tunnistettavissa tutkimuksesta, koska mitään heidän tunnistetietoja ei näy tutkimusraportissa. Vastaukset palautettiin sähköisen linkin kautta, joten edes minä en tiedä tutkittavien henkilöllisyyttä. Tutkittavien muita tunnistetietoja (sukupuoli, ikä ja vanhempien erosta kulunut aika) ei näy sitaattien yhteydessä. Osasta sitaatteja olen poistanut välistä sellaisia tietoja, joiden perusteella joku voisi olla tunnistettavissa. Vastaajia on siis mahdoton tunnistaa pelkästään sitaattien perusteella.

Opinnäytetyössäni toteutuu tutkimuksen pätevyys. Opinnäytetyölläni saatiin esiin se, mitä tavoiteltiin: lasten näkökulma nuorten kokemana. Sain tutkimuksellani vastauksia haluamiini kysymyksiin. Tutkimus siis vastaa tutkimusongelmiin ja tutkimuskysymyksiin. Mielestäni sähköinen kyselylomake oli toimiva tutkimusmenetelmä, koska sain sillä kerättyä kattavan aineiston. Myös vapaaehtoisiin kysymyksiin tuli paljon vastauksia. Sain aineistosta esille sen, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lasten asumisjärjestelyihin, sosiaalisiin suhteisiin sekä koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan. Nämä tekijät ovat tärkeimmät lasten arjen osa-alueet. Lisäksi sain selville, mitä hyviä ja huonoja puolia vanhempien erolla on nuorten mielestä ollut. Lopuksi pyysin vielä nuoria antamaan neuvoja lapsille, joiden vanhemmat

ovat eroamassa tai juuri eronneet. Neuvoja tuli lasten lisäksi myös vanhemmille. Neuvot muiden teemojen ohella, olivat myös tärkeä teema tutkimuksessani, koska ne kuvastavat osittain myös sitä näkökulmaa, miltä vanhempien ero näyttää lapsen näkökulmasta. Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli keskittyä tunteiden sijasta siihen, millä tavalla vanhempien ero on vaikuttanut lasten arkeen. Niin kuin tulokset ja johtopäätökset osoittivat, niin käsittelin kuitenkin osittain myös eron aiheuttamia tunteita. Arjen toimintoihin sisältyy myös tunteet, joten vanhempien eron vaikutuksia arkeen on hieman mahdotonta tutkia niin, että jätetään tunteet kokonaan ulkopuolelle. Vanhempien eron myötä tapahtuvat muutokset aiheuttavat lapsille monenlaisia tunteita, joilla on vaikutusta lasten toimintaan ja heidän arkeensa

7.2. Ammatillinen kasvu ja opinnäytetyöprosessi

Olen tehnyt aikaisemmissa opinnoissani progradu -tutkielman, joten tutkimuksen tekeminen ei ollut minulle täysin vierasta. Tammikuussa 2018 otin yhteyttä toimeksiantajaan, Pohjois-Savon Lape-hankeeseen. Pidimme toimeksiantajan kanssa muutaman palaverin, jossa keskustelimme tarkemmin opinnäytetyön aiheesta, näkökulmasta ja erilaisista menetelmällisistä vaihtoehdoista. Aloitin työskentelyn perehtymällä aiheeseen. Etsin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja tutustuin niihin. Kirjoitin itselleni eri teoksista muistiinpanoja, vaikka en ollutkaan vielä täysin rajannut näkökulmaa. Myöhemmin tarkensin näkökulmaa ja jätin osan teoriasta pois. Suunnitelman aikaansaamisessa kesti kauemmin, kuin olin alun perin ajatellut. Suunnittelu-vaiheessa huomasin, että tutkimussuunnitelman aikaansaaminen on hankalampaa kuin muistinkaan. Välillä tuntui, että opinnäytetyö junnaa paikallaan, kunnes taas pääsin etenemään suunnitelman teossa. Huhtikuussa 2018 teimme toimeksiantajan kanssa toimeksianto-sopimuksen. Keräsin aineistoa kouluista, joten en voinut kerätä aineistoa kesän aikana ollenkaan, koska oppilaat ja rehtorit ovat kesälomalla.

Kesällä 2018 täydentelin opinnäytetyöni teoreettista viitekehystä. Kesän aikana opettelin käyttämään webropol-ohjelmaa ja tein kyselylomakkeesta muutaman testiversion. Lähetin testiversion myös toimeksiantajalle ja pyysin häntä

kommentoimaan kyselyä ja sen toimivuutta. Kyselylomakkeen tekemisessä piti ottaa huomioon monia asioita, kuten kysymysten muoto sekä lomakkeen visuaalisuus. Elokuun alussa lähestyin neljän lukion rehtoreita sähköpostiviestillä (liite 2), jossa kerroin opinnäytetyöstäni ja aineistonkeruusta. Kahdesta lukiosta tuli vastaus, että voin kerätä aineistoa heidän lukiostaan. Minun täytyi hakea tutkimuslupa Kuopion kaupungilta, lukio-opetuspäälliköltä.

Syyskuussa 2018 sain tutkimusluvan (liite 1) ja laitoin kyselyn linkin kahden lukion rehtoreille. Tutkimusluvan sain kolmeen lukioon, mutta loppujen lopuksi käytännön ratkaisujen ja aikataulujen takia keräsin aineistoa kahdesta lukiosta. He jakoivat linkin sähköpostilla oman koulunsa kohderyhmään kuuluville opiskelijoille. Oppilaille menevä sähköposti sisälsi saatekirjeen (liite 3), jossa kerroin opinnäytetyön aineiston keräämisestä sekä sen käsittelystä. Etukäteen olin hienman huolissani siitä, tulisiko vastauksia tarpeeksi, etenkin kun kohderyhmän opiskelijoilla oli juuri alkamassa syksyn ylioppilas-kirjoitukset. Vastauksia alkoi kuitenkin tulla nopeasti ja loppujen lopuksi niitä tuli melko paljon. Aineiston analysointi-vaihe oli mukavaa ja mielenkiintoista. Oli mielenkiintoista käydä aineistoa läpi ja tarkastella millaisia vastauksia kyselyllä oli tullut. Sitaattien ryhmittely teemojen mukaan oli helppoa ja nopeaa, koska vastaukset olivat valmiiksi sähköisessä muodossa. Analysoidessa aineistoa ala- ja yläteemat muodostuivat melko helposti. Tuloksia oli mukava ja helppo kirjoittaa auki. Aineistosta nousi mielenkiintoisia ja yllättäviäkin tuloksia. Koen, että analysointi- ja tulkinta-vaihe olivat itselleni mielenkiintoisimpia ja mukavimpia vaiheita. Nämä oli tuottoisimpia vaiheita, koska tiesin koko ajan miten minun tulee edetä ja sain aikaan tuloksia.

Opinnäytetyö-prosessi kokonaisuudessaan oli hyvin opettavainen prosessi. Opin prosessin aikana sen, että välillä opinnäytetyötäkin tehdessä tulee taukoja muista, kuin omista syistä johtuen. Joskus joutuu vain odottamaan työn etenemistä voimatta sillä hetkellä tehdä mitään. Tällaisia hetkiä olivat esimerkiksi kesäloman aika, kun en voinut kerätä aineistoa sekä tutkimusluvan saamisen odottaminen. Se oli turhauttavaa, kun olisin halunnut jo päästä keräämään aineistoa. Opinnäytetyötä oli mukava tehdä, koska tiesin koko ajan, että opinnäytetyön tekemisestä on hyötyä myös muille kuin itselleni, muun muassa toimeksiantajalle. Toimeksiantaja oli opinnäytetyön tuloksista hyvillään. Hän kertoi, että jotkin

opinnäytetyöni tuloksista vahvistavat samoja asioita, joihin he ovat hankkeensa aikana törmänneet. Eräs tällainen asia on esim. isästä etääntyminen. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli työläs mutta mukava prosessi. Jälkeenpäin on mukava nähdä kokonaisuus, jossa alun hankaluuksien jälkeen olen saanut opinnäytetyön valmiiksi.

7.3. Työelämäyhteys ja jatkotutkimusaiheet

Mielestäni opinnäytetyö antoi tärkeää ja mielenkiintoista tietoa kaikille ero taustaisten lasten kanssa työskenteleville. Kouluissa työskentelevät opettajat, kuraattorit ja terveydenhoitajat hyötyvät tutkimuksen tuloksista. Jos koululaiset oireilevat vanhempien eroon liittyen, niin se näkyy luultavasti ensimmäisenä koulussa, koska siellä vietetään paljon aikaa päivittäin. Koulussa koululaisten kanssa työskentelevien ammattilaisten on hyödyllistä tietää lasten ja nuorten arjesta ja siitä, kuinka se on muuttunut vanhempien eron jälkeen. Näin ollen heidän on myös helpompi ymmärtää lasta sekä hänen käyttäytymistä ja mahdollista oireilua liittyen vanhempien eroon. Opinnäytetyö antoi myös hyödyllistä tietoa ero taustaisen lapsen kohtaamiseen.

Suurin muutos asumisjärjestelyjen jälkeen on isä-lapsi suhteen heikkeneminen ja isästä etääntyminen. Tällä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia lapsen elämään, jotka näkyvät ja varsinkin tuntuvat vielä lapsen aikuisuudessakin. Periaatteessa isä-lapsi suhteen ylläpitämisen vahvistaminen kuuluu vanhemmille, mutta käytännössä se ei kuitenkaan kaikkien kohdalla toimi näin. Jonkun lähivanhempi saattaa suhtautua negatiivisesti lapsen ja etävanhemman suhteeseen, mikä tuli opinnäytetyössänikin esille. Jonkun lapsen isä ei välttämättä osaa pitää yllä läheistä suhdetta lapseen ehkä omien puutteellisten tunnetaitojen takia. Vaikka vuoroasuminen onkin koko ajan yleistymässä, niin silti edelleen on paljon lapsia, jotka asuvat toisen vanhemman luona ja tapaavat etävanhempaa, toiset säännöllisesti ja toiset epäsäännöllisesti. Yhteiskunnassa olisikin hyvä jollain tapaa pyrkiä ennaltaehkäisemään erotaustaisten lasten etääntymistä isästä. Olisi tärkeää tukea lapsen ja etävanhempana toimivan isän suhdetta. Lape-hanke onkin

vastannut tähän omalta osaltaan pyrkimällä tukemaan vanhemmuutta erilaisissa elämäntilanteissa.

Tässä työssäni tuli jo esille erään vastaajan kokemus siitä, että isättömyys on vaikuttanut siihen, millainen hänestä on tullut. Ehkäpä tätä aihetta olisi syytä tutkia lisää ja selvittää millaisia vaikutuksia isäsuhteen heikentymisellä tai katkeamisella on ollut lasten elämään. Olisi myös mielenkiintoista selvittää, olisiko yhteiskunnassa mahdollista jollain lailla ennaltaehkäistä lapsen isästä etääntymistä. Lastenvalvojilla voisi olla jonkinlainen näkökulma asiaan, koska he työskentelevät päivittäin eroavien perheiden kanssa ja vahvistavat paljon sopimuksia, jossa isästä tulee etävanhempi.

Opinnäytetyössäni nousi esiin tärkeä näkökulma eroauttamiseen liittyen. Eroperheille pitäisi tarjota apua, joka on helposti saavutettavissa. Mainitsin aiemmin tässä työssä tehneeni pienen selvitystyön Pohjois-Karjalan Lape-hankkeelle eroauttamiseen liittyen. Eroauttamisen palveluita tunnetaan huonosti eikä niitä markkinoida oikealla tavalla. Palveluja on kyllä saatavilla, jos niitä osaa aktiivisesti etsiä. Jos ei osaa, niin eroavat vanhemmat jäävät aika yksin asioiden kanssa. Olen samaa mieltä edellä mainitun vastaajan kanssa siitä, että eroauttamisen palveluja pitäisi tarjota perheille todella matalalla kynnyksellä, ilman että perhe itse pyytää apua. Joillain juuri eronneilla vanhemmilla voi jopa olla korkea kynnyks lähteä pyytämään apua. Ehkäpä olisi syytä tutkia lisää sitä, kuinka eroauttamisen osa-alue toteutuu yhteiskunnassa tai millaisia kokemuksia eronneilla vanhemmilla on eroauttamisesta.

Lähteet

- Aaltonen M., Ojanen T., Vihunen R. & Vilén M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.
- Aapola-Kari S, 2012. Johdanto. Teoksessa Aapola-Kari S., Nivala A. & Tonttila T. (toim.) Nuoren tukeminen vanhempien erotessa: tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto, 8–26.
- Autonen-Vaaraniemi, L. & Forsberg, H. 2015. Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa. Yhteiskuntapolitiikka 80 (2015):5. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129940/yp1505_autonen-vaaraniemi.pdf?sequence=1 20.04.2018.
- Autonen-Vaaraniemi, L. 2018. Vanhempien riidat vuoroasuvien lasten näkökulmasta. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen A. (toim.) Monen kodin lapset. Tallinna: Gaudeamus Oy, 52–73.
- Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino Oy.
- Eskola, J. 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat, laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-Kustannus. 159–183.
- Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. 2018. Johdatus lasten monipaikkaiseen asumiseen. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen A. Monen kodin lapset. Tallinna: Gaudeamus Oy, 7–19.
- Haavisto, V. & Kekäle, J. 2017. Perheasioiden sovittelu vanhemmuuden tukena erotilanteessa. Teoksessa Pruuki, H. & Sinkkonen, J. Lapsi ja Ero, eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja Oy, 179–195.
- Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hokkanen, T. 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13289/9513921794.pdf> 20.04.2018.
- Jarasto P. & Sinervo N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. 234. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy. Juvenes Print.
- Koskinen, I. 2016. Lapsen yhteishuolto avoerossa. Väestöliitto. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lakitieto-erosta/lapsen-yhteishuolto-avoerossa/ 11.12.2018.
- Kuopion Ensikotiyhdistys. 2018a. Kuopion Ensikotiyhdistys. <http://www.kuopion-ensikoti.fi/yhdistys/>. 13.12.2018.
- Kuopion Ensikotiyhdistys. 2018b. Mitä teemme? <http://www.kuopionensikoti.fi/toiminnot/>. 13.12. 2018.

- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kustannus-osa-
keyhtiö Kotimaa, Kirjapaja.
- Kääriäinen, A. 2012. "Mieti miten eroat!" -Vanhemmuus eron jälkeen.
Teoksessa Aapola-Kari S., Nivala A. & Tonttila T. (toim.) Nuoren tu-
keminen vanhempien erotessa: tutkimusnäkökulmia ja hyviä käy-
täntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto, 38–44.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 1983/361. <http://www.fin-lex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>. 13.12.2018
- Lindfors, E. 2011. Hyvä arki lasten ja nuorten arvioimana. Teoksessa Marjanen, P. & Lindfors, E. (toim.) Lapsen ja nuoren hyvä arki. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 41. Helsinki. Edita Prima Oy, 18–37.
- Linnavuori, H. 2007. Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13389/9789513929404.pdf> 11.12.2018.
- Linnavuori, H. 2018. Vuoroasumisen kokemus lapsuudesta varhaisaikuisuuteen. Teoksessa: Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. (toim.) 2018. Monen kodin lapset. Tallinna: Gaudeamus Oy. 23–51.
- Mäkijärvi, L. 2014. Kahden kodin lapset. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Oikeusministeriö, 2017. Lapsenhuoltolain uudistaminen. Työryhmän mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 47/2017.. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80751/OMML_47_2017_Lapsenhuolto.pdf 19.11. 2018.
- Oikeusministeriö. 2018. Lapsenhuoltolakiin tulossa lapsen asemaa parantavia muutoksia. Oikeusministeriön tiedote. https://oikeusministerio.fi/artikkelii/-/asset_publisher/lapsenhuoltolakiin-tulossa-lapsen-asemaa-parantavia-uudistuksia. 19.11. 2018.
- Pruuki, H. 2017a. Mistä saan apua. Teoksessa Pruuki, H. & Sinkkonen, J. (toim.) Lapsi ja ero, eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja, 168–179.
- Pruuki, H. 2017b. Hyvä ero lapsen ja nuoren näkökulmasta. Teoksessa Pruuki, H. & Sinkkonen, J. (toim.) Lapsi ja ero, eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja, 67–93.
- Rytkönen, M. 2018. Lape nostaa lapsen näkyväksi. LAPE -hanke. <https://www.lapepohjoissavo.fi/> 28.11.2018
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa: vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Opetus 2000 -sarja. Jyväskylä: PS-kustannus Oy.
- Sinkkonen, J. 2017. Vanhempien eron vaikutukset lapsiin. Teoksessa Pruuki, H. & Sinkkonen, J. 2017. Lapsi ja ero, eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja. 21–35.
- Tilastokeskus 2014. https://tilastokeskus.fi/til/perh/2013/02/perh_2013_02_2014-11-21_tie_001_fi.html 21.02.2018.
- Tilastokeskus, 2017. https://www.stat.fi/til/ssaaty/2016/ssaaty_2016_2017-04-20_tie_001_fi.html 21.02.2018.
- Tonttila, T. 2012. Nuorten tukeminen vanhempien erotessa – ammattilaisten haaste. Teoksessa Aapola-Kari S., Nivala A. & Tonttila T. (toim.) Nuoren tukeminen vanhempien erotessa: tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto, 87–93.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. 2008. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Wallerstein, J, Lewis, J & Blakeslee, S. 2007. Avioeron perintö, eron lapset aikuisina. Suomentanut Sammallahti, J. Therapiea-Säätiö. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valli, R. & Perkkilä, P. 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–120.
- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–124.
- Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–106.
- Vilkkä H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väestöliitto 2012. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/perheet/eronneisuus_lapsiperheissa/ 21.02.2018.
- Väestöliitto, 2018. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lapsen_asema/ 21.02.2018.
- Väyrynen, K. 2012. Eroperheen nuori vanhempien välissä – huoltoriidat ja nuoren tukeminen. Teoksessa Aapola-Kari S., Nivala A. & Tonttila T. (toim.) Nuoren tukeminen vanhempien erotessa: tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto, 57–71.

Kuopion kaupunki
Lukiopalvelujen tukipalvelut
Lukio-opetuspäällikkö

Päätöspöytäkirja

10.9.2018

1 (4)
Tehtävä 13.00.00
Asianro 7302/2018

Immonen Kaisa

Lupa- ja ilmoitusasiat 1 § / 2018

Tutkimuslupa/ Nuorten kokemukset siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut nuorten arkeen

Selostus ja perustelu Karelia ammattikorkeakoulun opiskelija Kaisa Immonen hakee tutkimuslupaa opinnäytetyönsä materiaalin keräämiseen. Opinnäytetyön aiheena on nuorten kokemukset siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut nuorten arkeen. Kohderyhmänä on 18-20-vuotiaat ja menetelmänä sähköinen kysely.

Kaisa Immonen on ollut yhteydessä xxxxxxxxxx lukioon sekä xxxxxxxxxx lukioon aineiston keräämiseksi heidän 3. -4. vuoden opiskelijoilta. Lisäksi tutkimusta on tarkoitus tehdä xxxxxxxxxxxxxxxx lukiossa.

Päätös Myönnän tutkimusluvan viiteaineistona olevan tutkimuslupahakemuksen mukaiseen opinnäytetyötutkimukseen.

Käytännön järjestelyt tulee sopia ao. oppilaitoksen rehtorin kanssa.

Toimivallan peruste Kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintasääntö 3 §.

Antti Kervinen
lukio-opetuspäällikkö

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Valmistelija
Kaisa Lumilampi, puh. +358 44 718 4025
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Liitteet

Liitteet.

Postiosoite Vuorikatu 27 | 70100 KUOPIO
Käyntiosoite Vuorikatu 27
Laskutusosoite PL 3016 | 70090 KUHILAS

Puhelin +358 17 18 2111 www.kuopio.fi
Faksi etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi
Laskutustunnus

Liite 2: Kirje lukioiden rehtoreille

2 (5)

Tervehdys!

Olen sosionomi-opiskelija Karelia amk:sta. Olen tekemässä opinnäytetyötä, jonka aiheena on nuorten kokemukset siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lasten arkeen. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Pohjois-Savon Lapenhanke ja opinnäytetyöni ohjaajana hankkeen puolesta Tuula Heiskanen. Kohderyhmänä on täysi-ikäiset lukion opiskelijat, eli käytännössä lukion 3. vuoden opiskelijoita ja siitä vanhempia. Aineiston keruu tapahtuisi internetissä sähköisellä kyselyllä, jonka oppilaat halutessaan täyttävät vapaa-ajallaan. Olisiko mahdollista saada kerätä aineistoa teidän lukiossanne? Tämä vaatisi teidän koulultanne sen verran, että ryhmän ohjaava opettaja välittäisi sähköisen linkin kohderyhmään kuuluville oppilaille esim. sähköpostin välityksellä. Aineiston keruu voisi tapahtua syyskuun aikana.

Ystävällisin terveisin,

Kaisa Immonen

Tervehdys kaikki 3. ja 4. vuoden opiskelijat!

Oletko erotaustaisesta perheestä? Ovatko vanhempasi eronneet? Oletko 18 – 20-vuotias? Silloin tämä koskee sinua.

Toivon, että sinulla on hetki aikaa lukeaksesi tämän. Olen sosionomi-opiskelija ja teen **opinnäytetyötä**, jonka aiheena on: **”Nuorten kokemukset siitä, kuinka vanhempien ero on vaikuttanut lasten arkeen”** Olen kiinnostunut kuulemaan kuinka sinä olet kokenut vanhempiesi eron ja onko se vaikuttanut jollain tavalla sinun arkeesi.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat **erotaustaisesta perheestä olevat 18-20-vuotiaat** nuoret. Jos kuulut kohderyhmään, niin toivon, että osallistuisit pieneen kyselyyn. **Kyselyyn vastaaminen tapahtuu sähköisesti netissä**, viestissä olevan linkin kautta. Kyselyssä on **14 kysymystä**, joista osa on monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Kaikki vastaavat **anonymisti**, eikä ketään voi tunnistaa vastausten perusteella. Kyselyn vastauksia käytetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Kyselyyn vastaaminen ei vie kauan aikaa ja voit tehdä sen **puhelimella tai tietokoneella silloin kun sinulle parhaiten sopii**. Kysely sulkeutuu 12.10.2018.

Toivon, että mahdollisimman moni vastaa kyselyyn. Se olisi minulle tärkeää. **Iso kiitos jo etukäteen vastanneille!**

Terveisin,

Kaisa Immonen

sosionomi-opiskelija

Karelia AMK

Liite 4: Sähköisen kyselylomakkeen kysymykset

4 (5)

1. Sukupuoli (*mies/nainen*)
2. Ikä
3. Kuinka kauan vanhempien erosta on aikaa? (*alle 5 vuotta/5-10v/10-15v/yli 15v*)
4. Jouduitko vanhempien eron myötä muuttamaan jonnekin? Uuteen kotiin? Toiselle paikkakunnalle? Toiseen kaupunkiin? Kenen kanssa? Jos jouduit muuttamaan, miltä se tuntui?
5. Kenen luona pääsääntöisesti asut/asuit? (*äidin/isän/molempien*)
6. Kuinka usein näet/näit etävanhempaa?
7. Miten vanhempien ero on muuttanut sinun suhdetta vanhempiisi?
8. Miten vanhempien ero vaikutti sinun muihin sosiaalisiin suhteisiin? Sisarusket? Sukulaiset? Kaverit?
9. Tuottiko vanhempien ero sinulle haasteita koulunkäyntiin? (kyllä/ei) Jos tuotti, niin millaisia?
10. Vaikuttiko vanhempien ero jollakin tavalla sinun harrastuksiin? (kyllä/ei) Jos vaikutti, niin millä tavalla?
11. Mitä huonoja puolia vanhempien erossa on/oli?
12. Mitä hyviä puolia vanhempien erossa on/oli?
13. Mitä sanoisit henkilölle, jonka vanhemmat eroamassa? Tai mitä sanoisit nyt itsellesi siinä tilanteessa kun vanhemmat olivat eroamassa? (*vapaaehtoinen kysymys*)
14. Mitä muuta haluat sanoa aiheeseen liittyen? (*vapaaehtoinen kysymys*)

Vanhempien eron vaikutukset lapsen koulunkäyntiin

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Hankala keskittyä	Keskittymisvaikeudet	Psyykinen oire
Motivaatio väheni	Motivaatio-ongelmat	Psyykinen oire
Väsymys	Uniongelmia	Fyysinen oire
Masennus	Mielenterveysongelmat	Fyysinen ja psyykinen oire
Käytännön ongelmat	Stressiä	Psyykinen oire

